

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА   **«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»**
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ   **05 Соціальні та поведінкові науки**
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ   **051 «Економіка»**

Форма навчання: _____ **очна (денна)** _____
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему **«Структурна трансформація ринку м'яса України в умовах
євроінтеграції»**

(назва теми)

здобувача: Савченка Владислава Віталійовича
(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальчук Таміла Григорівна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____
(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: **д.е.н., професор Столярчук Я.М.**

_____
(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

_____ Людмила ЦИМБАЛ
(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

_____ Ярослава СТОЛЯРЧУК
(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачу вищої освіти Савченку Владиславу Віталійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ очної (денної) _____ форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: **«Структурна трансформація ринку м'яса України в умовах
євроінтеграції»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «20» червня 2023 р.
№ 851-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах:
вітчизняної та зарубіжної науково-методичної, статистичної та періодичної
літератури, офіційних ресурсів мережі Internet, офіційних звітів Міністерства
економіки України, Міністерства фінансів України, статистичної бази даних
COT, статистичних досліджень Ukrstat.iv

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ М'ЯСА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
Розділ 2	СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
Розділ 3	ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ М'ЯСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Об'єкт дослідження:	Процес розвитку українського м'ясного ринку в контексті європейської інтеграції.
Предмет дослідження:	Умови, фактори, тенденції, стратегії, ефективність і перспективи розвитку українського ринку м'яса та заходи щодо його подальшої структурної трансформації.
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	На основі поглибленого вивчення теоретичних основ розвитку українського ринку м'яса та всебічного його аналізу обґрунтувати рекомендації щодо подальшої структурної трансформації м'ясного ринку України в контексті європейської інтеграції.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1 визначити економічну сутність та зміст українського ринку м'яса; виявити основні фактори трансформації м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції;

У розділі 2 дослідити нормативно-правову базу регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС; проаналізувати структуру та динаміку ринку м'яса України в умовах глобальних трансформацій; оцінити сучасні тренди європейського ринку м'яса та позиції України на ньому; зазначити структурні зміни експорту м'ясної продукції України в контексті євроінтеграції; визначити основні фактори, що впливають на розвиток та структуру ринку;

У розділі 3 розробити заходи щодо підвищення продуктивності та ефективності виробництва м'яса в Україні; запропонувати заходи щодо розширення доступу до ринку та диверсифікації українського м'ясного експорту.

Завдання підготував науковий керівник

_____
(підпис)
« ____ » _____ 20__ р.

_____
Т.Г. Ковальчук
(ініціали, прізвище)

Завдання одержав здобувач

_____
(підпис)
« ____ » _____ 20__ р.

_____
В.В. Савченко
(ініціали, прізвище)

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 70 сторінок, 7 таблиць, перелік джерел посилання з 50 найменувань.

«Структурна трансформація ринку м'яса України в умовах євроінтеграції»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є процес розвитку українського м'ясного ринку в контексті європейської інтеграції.

Предметом дослідження є умови, фактори, тенденції, стратегії, ефективність і перспективи розвитку українського ринку м'яса та заходи щодо його подальшої структурної трансформації.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – на основі поглибленого вивчення теоретичних основ розвитку українського ринку м'яса та всебічного його аналізу обґрунтувати рекомендацій щодо подальшої структурної трансформації м'ясного ринку України в контексті європейської інтеграції.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- визначити економічну сутність та зміст українського ринку м'яса;
- виявити основні фактори трансформації м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції;
- дослідити нормативно-правову базу регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС;
- проаналізувати структуру та динаміку ринку м'яса України в умовах глобальних трансформацій;
- визначити особливості розвитку м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції;
- оцінити сучасні тренди європейського ринку м'яса та позиції України на ньому;
- зазначити структурні зміни експорту м'ясної продукції України в контексті євроінтеграції;

- визначити основні фактори, що впливають на розвиток та структуру ринку;
- розробити заходи щодо підвищення продуктивності та ефективності виробництва м'яса в Україні;
- запропонувати заходи щодо розширення доступу до ринку та диверсифікації українського м'ясного експорту.

Практичне значення отриманих результатів роботи це те, що дослідження допоможе визначити основні чинники, що впливають на розвиток ринку, та розробити рекомендації щодо їх подолання. Також дослідження сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського м'ясного ринку на міжнародній арені. По-третє, дослідження зробить внесок у загальний економічний розвиток та інтеграцію України до європейського правового та економічного простору.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: трансформація м'ясного ринку, фактори трансформації, гармонізація, стандартизація, проблематика розвитку ринку.

В і д г у к
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Савченка В.В.

(прізвище, ініціали)

на тему Структурна трансформація ринку м'яса України в умовах євроінтеграції

1. *Актуальність теми:* Ринок м'яса займає високу позицію серед товарних ринків, м'ясні продукти є головним елементом державного стратегічного запасу, а галузь м'ясної та м'ясопереробної продукції має великий вплив на розвиток економіки України. Розвиток м'ясного ринку в контексті євроінтеграційних процесів мав позитивні наслідки, однак, сьогодні економіка України знаходиться у кризовому становищі, саме тому аналіз структурної трансформації ринку та визначення основних проблем у розвитку його експортної діяльності до країн ЄС є необхідними складовими наукового дослідження.

2. *Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи:* в роботі розкрито сутність і значення українського ринку м'яса, виділено основні фактори впливу на його трансформацію, проаналізовано його структуру та динаміку, визначено особливості в умовах євроінтеграції, дано оцінку сучасних трендів, виявлено структурні зміни та проблеми м'ясного ринку, визначено шляхи посилення конкурентних переваг вітчизняного м'ясного ринку та удосконалення його стратегії в умовах інтеграції.

3. *Наявність самостійних розробок автора:* зроблено поглиблений аналіз сучасного стану м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції, та виявлено структурні зміни експорту м'ясної продукції, на основі яких виокремлено заходи щодо підвищення продуктивності та ефективності виробництва м'яса та запропоновано заходи щодо розширення доступу до ринку і диверсифікації українського м'ясного експорту.

4. *Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:* Отримані результати можуть бути використані на практиці національними та міжнародними компаніями для подальшого аналізу та прогнозування розвитку ринку м'яса в умовах євроінтеграції, його структурної трансформації в складних умовах сьогодення і на перспективу. Державні органи можуть використати результати досліджень для розробки та реалізації державної політики в галузі тваринництва та м'ясопереробки.

5. *Наявність недоліків:* Варто було б більш детально розкрити вплив сучасних тенденцій та особливостей глобальних ринків на структурну

трансформацію ринку м'яса України в умовах євроінтеграції. По тексті зустрічаються редакційні огріхи.

6. *Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:* робота відповідає всім поставленим вимогам, може бути допущена до захисту перед екзаменаційною комісією і заслуговує на оцінку **40 балів.**

Науковий керівник: доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н.,
доцент

(посада, учене звання, науковий ступінь)

Ковальчук Т.Г.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ 5 ” грудня 2023 р.

**ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА
ПАЛАТА УКРАЇНИ**

THE UKRAINIAN CHAMBER
OF COMMERCE AND INDUSTRY

ВІСЬМОЮ РАЗОМ ІЗ БІЗНЕСОМ СТВОРЮЄМО УСПІХІ

Україна, 01601, м. Київ,
вул. Велика Житомирська, 33
Velyka Zhytomyrska Str. 33,
Kyiv, 01601, Ukraine
+380 44 5842824 ucci@ucci.org.ua
+380 44 5842827 ucci.org.ua
IBAN: UA09351005000026008311277200
в АТ «УКРСИББАНК» в м. Києві

06.12.2023 № 3455/020-7.3 На № _____ від _____

Рецензія

**на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти**

Савченка Владислава Віталійовича

Тема: Структурна трансформація ринку м'яса України в умовах євроінтеграції

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи обумовлена важливістю галузі тваринництва в національній економіці України та необхідністю гармонізації законодавства України з законодавством Європейського Союзу щодо виробництва та безпеки м'яса та м'ясопродуктів. Дослідження магістерської роботи з даної теми є доцільним, оскільки вона дозволить обґрунтувати необхідність структурної трансформації ринку м'яса України в умовах євроінтеграції, проаналізувати стан ринку та запропонувати конкретні заходи щодо його реформування.

Дослідження відповідає вимогам, які висуваються до наукових досліджень у галузі економіки. Автор використав широкий спектр методів дослідження, зокрема статистичний аналіз, порівняльний аналіз, експертні оцінки, актуальні джерела інформації, зокрема дані державної служби статистики України, міжнародних організацій та експертів. Результати дослідження є новими та актуальними, оскільки привносять розуміння проблем розвитку ринку м'яса України в умовах євроінтеграції та нестабільних глобалізаційних процесів.

Висновки та рекомендації, запропоновані автором, можуть бути використані в практичній діяльності державних органів, підприємств та організацій, які займаються розвитком ринку м'яса України.

У основній частині можна було б більш детально розглянути особливості виробництва м'яса в Україні, зокрема його структуру, а також причини зростання імпорту та зменшення експорту. Це дозволить краще зрозуміти проблеми розвитку ринку м'яса України та необхідність його структурної трансформації. У висновках можна було б більш конкретно вказати, які саме заходи щодо структурної трансформації ринку м'яса України є найбільш важливими та пріоритетними. Це дозволить підвищити практичну значущість висновків роботи. У вступі можна було б коротко охарактеризувати особливості ринку м'яса в Європейському Союзі, щоб показати, якою є мета структурної трансформації українського ринку. Це дозволить читачеві краще зрозуміти актуальність дослідження та його основні висновки.

Разом з тим, робота відповідає всім необхідним вимогам і заслуговує на високу оцінку.

Віцепрезидент
Торгово-промислової палати України

В. Король

Валерій КОРОЛЬ

EUROCHAMBRES

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	7
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ М'ЯСА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	7
1.1 Економічна сутність, зміст та характеристика українського ринку м'яса	7
1.2 Основні фактори трансформації м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції.....	15
1.3 Нормативно-правова база регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС.....	23
РОЗДІЛ 2.	31
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	31
2.1 Структура та динаміка ринку м'яса України в умовах глобальних трансформацій.....	31
2.2 Особливості розвитку м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції	35
2.3 Оцінка сучасних трендів європейського ринку м'яса та позиції України на ньому	39
2.4 Структурні зміни експорту м'ясної продукції України в контексті євроінтеграції.....	43
2.5 Основні проблеми розвитку м'ясного ринку України в умовах війни..	45
РОЗДІЛ 3.	48
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ М'ЯСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	48
3.1 Шляхи посилення конкурентних переваг вітчизняного м'ясного ринку та удосконалення його стратегії в умовах євроінтеграції	48
3.2 Гармонізація національного законодавства з європейським у сфері торгівлі м'ясом	56
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність дослідження. М'ясний ринок України є важливим сектором економіки країни, відіграючи ключову роль у забезпеченні населення продуктами харчування та зайнятості. Ринок зазнав значних трансформацій унаслідок глобальних змін, таких як глобалізація, технологічний прогрес та еволюція споживчих уподобань. Європейська інтеграція також глибоко вплинула на український м'ясний ринок, формуючи виробничі практики, нормативні стандарти та доступ до ринку. У контексті європейської інтеграції український м'ясний ринок має значний потенціал для подальшого розвитку та процвітання. Однак, незважаючи на прогрес, ринок все ще стикається з певними викликами, такими як фрагментація виробництва, застаріла інфраструктура та обмежений доступ до фінансування. Ці виклики вимагають від українських виробників м'яса вжиття заходів щодо підвищення продуктивності та ефективності виробництва, забезпечення непохитної якості та безпеки продуктів, розширення доступу до ринку та диверсифікації, а також зміцнення співпраці між галуззю та урядом.

Дослідження, присвячене подальшій структурній трансформації українського м'ясного ринку в контексті європейської інтеграції, є актуальним з кількох причин. По-перше, дослідження допоможе визначити основні чинники, що впливають на розвиток ринку, та розробити рекомендації щодо їх подолання. По-друге, дослідження сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського м'ясного ринку на міжнародній арені. По-третє, дослідження зробить внесок у загальний економічний розвиток та інтеграцію України до європейського правового та економічного простору.

М'ясний ринок України є важливим сектором економіки країни, відіграючи ключову роль у забезпеченні населення продуктами харчування та зайнятості. Ринок зазнав значних трансформацій унаслідок глобальних змін, таких як глобалізація, технологічний прогрес та еволюція споживчих уподобань.

Європейська інтеграція також глибоко вплинула на український м'ясний ринок, формуючи виробничі практики, нормативні стандарти та доступ до ринку. У контексті європейської інтеграції український м'ясний ринок має значний потенціал для подальшого розвитку та процвітання. Однак, незважаючи на прогрес, ринок все ще стикається з певними викликами, такими як фрагментація виробництва, застаріла інфраструктура та обмежений доступ до фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тему досліджували ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Василь Андрійчук, Йерун Бос, Віктор Бойко, Володимир Волошин, Петер Гавлік, Михайло Гладій, Василь Збарський, Девід Зільберман, Януш Ковальський, Петро Саблук, Йохан Свіннен, Дермот Хейс та інші. Однак, структурна трансформація ринку м'яса України в умовах євроінтеграції потребує подальшого дослідження, тому що Україна є однією з найбільших країн-виробників м'яса в світі, і її ринок має значний потенціал для подальшого розвитку. Євроінтеграція є важливим фактором, який впливає на розвиток українського ринку м'яса. Структурна трансформація ринку м'яса є складним процесом, який має значний вплив на економіку країни та її населення. Дослідження цієї теми може допомогти краще зрозуміти такі аспекти, а саме тенденції розвитку українського ринку м'яса в умовах євроінтеграції, вплив євроінтеграції на конкурентоспроможність українського ринку м'яса, можливі шляхи подальшого розвитку українського ринку м'яса.

Мета дослідження: на основі поглибленого вивчення теоретичних основ розвитку українського ринку м'яса та всебічного його аналізу обґрунтувати рекомендації щодо подальшої структурної трансформації м'ясного ринку України в контексті європейської інтеграції.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- визначити економічну сутність та зміст українського ринку м'яса;
- виявити основні фактори трансформації м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції;
- дослідити нормативно-правову базу регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС;

-проаналізувати структуру та динаміку ринку м'яса України в умовах глобальних трансформацій;

- визначити особливості розвитку м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції;

- оцінити сучасні тренди європейського ринку м'яса та позиції України на ньому;

- зазначити структурні зміни експорту м'ясної продукції України в контексті євроінтеграції;

- визначити основні фактори, що впливають на розвиток та структуру ринку;

- розробити заходи щодо підвищення продуктивності та ефективності виробництва м'яса в Україні;

- запропонувати заходи щодо розширення доступу до ринку та диверсифікації українського м'ясного експорту.

Об'єктом дослідження є процес розвитку українського м'ясного ринку в контексті європейської інтеграції.

Предметом дослідження є умови, фактори, тенденції, стратегії, ефективність і перспективи розвитку українського ринку м'яса та заходи щодо його подальшої структурної трансформації.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. В роботі досліджено еволюцію ринку м'яса в Україні, виділено основні фактори його трансформації, порівняно нормативно-правові бази України та ЄС, проаналізовано тенденції, особливості, структурні зміни та сучасні проблеми на українському ринку м'яса, визначено шляхи посилення конкурентних переваг вітчизняного ринку, запропоновано удосконалення його стратегії в контексті структурної трансформації. Отримані результати можуть бути використані на практиці національними та міжнародними компаніями для подальшого аналізу та прогнозування розвитку ринку м'яса в умовах євроінтеграції, його структурної трансформації в складних умовах сьогодення і на перспективу. Державні органи можуть використати результати досліджень

для розробки та реалізації державної політики в галузі тваринництва та м'ясопереробки.

Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, наукові статті та монографії з економіки, маркетингу та логістики м'ясних ринків, статистичні дані державних органів статистики та міжнародних організацій, нормативно-правові акти, що регулюють діяльність м'ясного ринку, матеріали періодичних видань та електронних ресурсів. Отримана інформація була проаналізована та систематизована з метою розробки рекомендацій щодо подальшої структурної трансформації українського м'ясного ринку в контексті європейської інтеграції.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи складає ..... сторінки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ М'ЯСА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1.1 Економічна сутність, зміст та характеристика українського ринку м'яса

Економічна сутність українського ринку м'яса полягає в тому, що він є життєво важливою складовою економіки країни, генеруючи мільярди доларів доходу щороку і забезпечуючи можливості для працевлаштування та доходу для людей у сільській місцевості. М'ясна промисловість також є великим споживачем товарів і послуг, створюючи попит для інших галузей і сприяючи економічному зростанню.

Окрім прямого економічного впливу, м'ясна промисловість також має низку непрямих економічних переваг. Наприклад, вона допомагає поліпшити продовольчу безпеку, забезпечуючи населення джерелом білка. Вона також допомагає зберігати ресурси, сприяючи використанню побічних продуктів інших галузей як корму для тварин.

Зокрема, ринок м'яса в Україні відіграє наступні економічні ролі [1]:

Це джерело зайнятості та доходу: у м'ясній промисловості зайнята значна кількість людей, як прямо, так і опосередковано. У 2022 році в м'ясній галузі в Україні було зайнято близько 1 мільйона осіб [2]. Сюди входять люди, які працюють у виробництві, переробці, дистрибуції та роздрібній торгівлі.

Вона сприяє економічному зростанню: м'ясна промисловість є великим споживачем товарів і послуг, створюючи попит для інших галузей. Наприклад, м'ясна промисловість купує корми, робочу силу та транспортні послуги в інших галузях. Це створює робочі місця та доходи в інших секторах економіки.

Це допомагає покращити продовольчу безпеку: м'ясна промисловість є джерелом білка для населення. Білок є важливою поживною речовиною для здоров'я та розвитку людини.

Допомагає зберігати ресурси: м'ясна промисловість сприяє використанню побічних продуктів інших галузей як корму для тварин. Це допомагає зменшити кількість відходів та зберегти ресурси.

Економічне значення українського ринку м'яса, ймовірно, продовжить зростати в майбутньому. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких зростання населення: населення України зростає, що призведе до збільшення попиту на м'ясні продукти, зростання доходів населення: зі зростанням доходів люди з більшою ймовірністю будуть споживати м'ясні продукти, урбанізація: коли люди переїжджають до міст, вони з більшою ймовірністю споживають м'ясні продукти.

Завдяки подальшому зростанню український ринок м'яса може стати ще більш важливим для економіки країни.

Український ринок м'яса охоплює широкий спектр продуктів, включаючи яловичину, свинину, м'ясо птиці, а також м'ясо овець і кіз. Більшість м'яса, що споживається в Україні, виробляється всередині країни, причому яловичина та свинина становлять найбільшу частку від загального обсягу виробництва. Однак, імпорт м'ясних продуктів також зростає в останні роки, що зумовлено зростанням попиту з боку споживачів.

Яловичина - найпопулярніший вид м'яса в Україні, на який припадає близько 40% загального споживання м'яса. Це хороше джерело білка, заліза та цинку. Яловичину можна готувати різними способами, включаючи гриль, смаження та тушкування [3].

Свинина - другий за популярністю вид м'яса в Україні, на який припадає близько 30% загального споживання м'яса. Це хороше джерело білка, заліза та вітаміну B12. Свинину можна приготувати різними способами, включаючи смаження, запікання та копчення. [3].

М'ясо птиці також є популярним видом м'яса в Україні, на нього припадає близько 20% від загального споживання м'яса. Це хороше джерело білка, заліза та ніацину. Птицю можна готувати різними способами, включаючи смаження, запікання та приготування на грилі [3].

М'ясо овець і кіз менш популярне, на нього припадає лише невеликий відсоток від загального споживання м'яса. Вони є хорошим джерелом білка, заліза та цинку. Овече та козяче м'ясо можна готувати різними способами, включаючи гриль, запікання та тушкування [3].

Виробництво м'яса в Україні зосереджено в кількох регіонах, найбільшими виробниками є Вінницька, Хмельницька та Черкаська області. Ці регіони розташовані в центральній частині країни і характеризуються сприятливим кліматом та родючими ґрунтами. Більшість виробництва м'яса в Україні здійснюється великими сільськогосподарськими підприємствами. Однак існує також значна кількість дрібних фермерських господарств, які виробляють м'ясо для місцевого споживання.

Переробкою м'яса в Україні займається низка компаній, як великих, так і малих. До найбільших м'ясопереробних компаній в Україні належать "Миронівський хлібопродукт", МХП та "Конті". Ці компанії виробляють широкий асортимент м'ясних продуктів, включаючи ковбаси, шинку, бекон і м'ясні консерви. М'ясопереробна промисловість в Україні стає все більш модернізованою. Компанії інвестують у нові технології, щоб покращити якість та безпечність своєї продукції.

Дистрибуція м'ясної продукції в Україні здійснюється через різні канали, включаючи супермаркети, гіпермаркети та традиційні ринки. До найбільших торговельних мереж в Україні належать АТБ, "Сільпо" та "Ашан". Ці мережі мають мережу магазинів по всій країні і продають широкий асортимент м'ясної продукції. Очікується, що споживчий попит на м'ясні продукти в Україні продовжить зростати в майбутньому. Це пов'язано з низкою факторів, які згадувалися вище.

Щоб задовольнити зростаючий попит на м'ясні продукти, українська м'ясна промисловість повинна продовжувати інвестувати у виробництво, переробку та дистрибуцію. Галузь також має зосередитися на підвищенні якості та безпечності своєї продукції, щоб відповідати вимогам споживачів.

Український ринок м'яса стикається з низкою викликів, серед яких варто відмітити високі виробничі витрати: собівартість виробництва м'яса в Україні є відносно високою через такі фактори, як висока вартість кормів та низька продуктивність праці; обмежений доступ до фінансування: українські виробники м'яса часто не мають доступу до фінансування, що обмежує їхню здатність інвестувати в нові технології та розширювати виробничі потужності; застаріла інфраструктура: інфраструктура м'ясопереробної галузі в Україні застаріла і потребує модернізації.

Незважаючи на ці виклики, український ринок м'яса також має низку можливостей, зокрема, зростання споживчого попиту: очікується, що попит на м'ясні продукти в Україні продовжить зростати завдяки зростанню доходів населення та урбанізації; доступ до нових ринків: Україна отримує доступ до нових ринків збуту м'ясної продукції, таких як Європейський Союз та Китай; державна підтримка: український уряд надає підтримку м'ясній галузі, включаючи фінансову та технічну допомогу [5]. За умови продовження інвестицій та підтримки українська м'ясна промисловість має потенціал стати одним з основних гравців на світовому ринку.

Український ринок м'яса характеризується низкою унікальних особливостей, серед яких [3] є сильна залежність від внутрішнього виробництва: Україна є нетто-експортером м'ясної продукції, а її внутрішнє виробництво має важливе значення для задоволення потреб зростаючого населення, зростаючий експортний ринок: експорт м'яса з України зростає протягом останніх років, що зумовлено високим попитом на зовнішніх ринках, великий неформальний сектор: значна частина виробництва та продажу м'яса в Україні відбувається у неформальному секторі, який характеризується відсутністю регулювання та нагляду, сильна залежність від внутрішнього виробництва.

Україна є нетто-експортером м'ясної продукції, але її внутрішнє виробництво має важливе значення для задоволення потреб зростаючого населення. У 2022 році Україна виробила приблизно 1,5 мільйона тонн м'яса, що було достатньо для задоволення внутрішнього попиту в 1,4 мільйона тонн. Цей

надлишок був експортований до інших країн, таких як Європейський Союз, Китай та Близький Схід [4].

Сильна залежність від внутрішнього виробництва пояснюється низкою факторів, серед яких сприятливий клімат і родючі ґрунти: Україна має сприятливий клімат і родючі ґрунти, які ідеально підходять для тваринництва; низька вартість робочої сили: вартість робочої сили в Україні є відносно низькою, що робить її конкурентоспроможною для виробництва м'яса; державна підтримка: український уряд надає підтримку м'ясній галузі, включаючи фінансову та технічну допомогу; зростаючий експортний ринок.

Збільшення обсягу експорту м'ясної продукції з України є результатом впливу ряду ключових чинників. Зокрема, отримання Україною можливості виходу на нові ринки, такі як Європейський Союз та Китай, сприяло розширенню зони збуту. За останніми даними, обсяг експорту зріс на 20%, що визначається загальним підвищенням попиту на м'ясні продукти в різних країнах світу. Крім того, конкурентоспроможні ціни на українську м'ясну продукцію порівняно з іншими країнами сприяли позитивним тенденціям у зовнішньому ринку. Важливим фактором в даному контексті є існування значного неформального сектору виробництва та реалізації м'ясної продукції в Україні. Цей сектор, відзначаючись відсутністю ефективного регулювання та нагляду, займає значну частину ринку, досягаючи приблизно 20% від загального обсягу виробництва м'яса в країні.

Великий неформальний сектор пояснюється низкою факторів, серед яких високі податки (український уряд накладає високі податки на виробництво м'яса, що спонукає деяких виробників працювати в неформальному секторі, щоб уникнути сплати податків), слабе правозастосування (український уряд не забезпечує ефективного дотримання законодавства щодо виробництва м'яса, що дозволяє виробникам легко працювати в неформальному секторі).

Неформальний сектор є викликом для української м'ясної промисловості. Він може призвести до проблем з безпекою харчових продуктів та недобросовісної конкуренції. Український уряд працює над тим, щоб зменшити

розмір неформального сектору шляхом вдосконалення регулювання та правозастосування.

Отже, український ринок м'яса є складним і динамічним сектором, який відіграє значну роль в економіці країни. Галузь стикається з низкою викликів, але також має багатообіцяючі перспективи. За умови постійних інвестицій та підтримки українська м'ясна промисловість має потенціал стати одним з основних гравців на світовому ринку.

На додаток до перерахованих вище характеристик, український ринок м'яса також характеризується наступними особливостями: різноманітність виробників: українська м'ясна промисловість складається з різноманітних виробників, включаючи великі сільськогосподарські підприємства, малі фермерські господарства та неформальних виробників; спеціалізація: українська м'ясна промисловість спеціалізується на виробництві яловичини, свинини, м'яса птиці, овець та козлятини; імпорт та експорт: Україна імпортує невелику кількість м'ясної продукції, переважно з Європейського Союзу. Країна експортує значну кількість м'ясної продукції, переважно до Європейського Союзу, Китаю та країн Близького Сходу.

Очікується, що український ринок м'яса продовжить зростати в майбутньому. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких зростання населення, зростання доходів населення та урбанізація. Щоб задовольнити зростаючий попит на м'ясні продукти, українська м'ясна промисловість повинна продовжувати інвестувати у виробництво, переробку та дистрибуцію. Галузь також має зосередитися на підвищенні якості та безпечності своєї продукції, щоб відповідати вимогам споживачів.

Серед проблем українського ринку м'яса варто виділити високі виробничі витрати, собівартість виробництва м'яса в Україні є відносно високою через такі фактори, як висока вартість кормів та низька продуктивність праці, обмежений доступ до фінансування. Українські виробники м'яса часто не мають доступу до фінансування, що обмежує їхню здатність інвестувати в нові технології та розширювати виробничі потужності, інфраструктура м'ясопереробної галузі в

Україні застаріла і потребує модернізації, а безпека харчової продукції потребує удосконалення, так як існує ризик виникнення проблем з безпечністю харчових продуктів в українській м'ясній промисловості через великий неформальний сектор та відсутність ефективного регулювання. Окрім того українська м'ясна промисловість стикається з конкуренцією з боку інших країн, таких як Європейський Союз та Бразилія [6].

Незважаючи на ці виклики, український ринок м'яса також має низку багатообіцяючих перспектив, зокрема, зростання споживчого попиту, доступ до нових ринків, таких як Європейський Союз та Китай. Український уряд надає підтримку м'ясній галузі, включаючи фінансову та технічну допомогу.

Собівартість виробництва м'яса в Україні є відносно високою через такі фактори, як висока вартість кормів та низька продуктивність праці. Витрати на корми є високими в Україні через високу вартість зерна та інших кормів. Продуктивність праці в Україні низька через брак інвестицій у сучасні технології виробництва. Висока собівартість виробництва є проблемою для української м'ясної промисловості, оскільки ускладнює конкуренцію з виробниками інших країн. Щоб вирішити цю проблему, український уряд міг би надавати субсидії, щоб допомогти виробникам зменшити витрати на корми. Уряд також міг би інвестувати в навчальні програми, щоб допомогти виробникам підвищити продуктивність праці.

Українські виробники м'яса часто не мають доступу до фінансування, що обмежує їхню здатність інвестувати в нові технології та розширювати виробничі потужності. Це пов'язано з низкою факторів, включаючи високу вартість кредитів в Україні та відсутність застави, доступної для виробників. Обмежений доступ до фінансування є проблемою для української м'ясної промисловості, оскільки не дозволяє виробникам інвестувати в новітні технології та розширювати свої виробничі потужності. Щоб вирішити цю проблему, український уряд міг би надавати кредити та іншу фінансову допомогу виробникам м'яса. Уряд також міг би працювати з банками, щоб зробити кредити більш доступними для виробників м'яса.

Інфраструктура м'ясопереробної галузі в Україні застаріла і потребує модернізації. Це пов'язано з відсутністю інвестицій у сектор протягом останніх років. Застаріла інфраструктура є викликом для української м'ясної промисловості, оскільки може призвести до проблем з безпекою харчових продуктів та зниження якості м'ясної продукції. Щоб вирішити цю проблему, український уряд міг би надати субсидії, щоб допомогти м'ясопереробним підприємствам модернізувати свої потужності. Уряд також міг би співпрацювати з приватним сектором для розробки нових технологій переробки м'яса.

Відсутність ефективного регулювання є ще однією проблемою. Український уряд не забезпечує ефективного дотримання правил виробництва м'яса, що дозволяє виробникам легко уникати дотримання стандартів безпечності харчових продуктів.

Українська м'ясна промисловість стикається з конкуренцією з боку інших країн, таких як Європейський Союз та Бразилія. Ці країни мають добре розвинену м'ясну промисловість, яка виробляє високоякісні м'ясні продукти за конкурентними цінами. Конкуренція з боку інших країн є викликом для української м'ясної промисловості, оскільки ускладнює конкуренцію для українських виробників. Щоб вирішити цю проблему, українська м'ясна промисловість могла б зосередитися на розвитку нішевих ринків, таких як органічне м'ясо або халяльне м'ясо. Галузь також може працювати над підвищенням якості та безпеки своєї продукції, щоб зробити її більш конкурентоспроможною.

Отже, український ринок м'яса - це складний і динамічний сектор, який відіграє значну роль в економіці країни. Галузь стикається з низкою викликів, але також має багатообіцяючі перспективи. За умови постійних інвестицій та підтримки українська м'ясна промисловість має потенціал стати одним з основних гравців на світовому ринку.

1.2 Основні фактори трансформації м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції

Метаморфози українського ринку м'яса в умовах європейської інтеграції - це складний і заплутаний процес, який формується під впливом цілого ряду чинників. Цей науковий аналіз висвітлює три кардинальні виміри, що керують цією трансформацією: гармонізація санітарних та фітосанітарних заходів (СФЗ), модернізація інфраструктури та асиміляція стандартів ЄС у виробництві м'яса. Кожен з цих напрямків робить синергетичний внесок у зміцнення конкурентоспроможності українських виробників м'яса, розширення ринків збуту та забезпечення цілісності м'ясної продукції з точки зору безпечності та якості. Стратегічна ініціатива з гармонізації санітарних та фітосанітарних заходів є ключовою і передбачає ретельні зусилля з приведення українських стандартів у відповідність до суворих критеріїв, встановлених ЄС. Таке стратегічне узгодження не лише сприяє усуненню торговельних перешкод, але й виступає каталізатором безперешкодного входження на розширений ринок ЄС. Необхідність цього процесу гармонізації полягає в його здатності розширити можливості українських виробників м'яса, підвищити їхню ефективність у конкурентній боротьбі та вселити довіру серед вибагливих споживачів. Необхідність модернізації інфраструктури підкреслює нагальну потребу в приведенні українських м'ясопереробних потужностей у відповідність до стандартів ЄС. Значні інвестиції в сучасні бойні, передові м'ясопереробні заводи та сучасні холодильні камери є невід'ємною частиною цього процесу модернізації. Ці інфраструктурні покращення мають вирішальне значення не лише як механізм оптимізації процесів, але й як засіб підвищення загальної якості м'ясної продукції відповідно до високих стандартів, визначених європейським ринком. Прийняття стандартів ЄС у сфері виробництва м'яса тягне за собою ретельне впровадження конкретних керівних принципів і правил по всьому спектру ланцюга виробництва м'яса в Україні. Ці узгоджені зусилля гарантують, що українська м'ясна продукція суворо дотримується найвищих

стандартів, що регулюють добробут тварин, якість кормів та захист навколишнього середовища. Дотримання цих високих стандартів - це не просто дотримання нормативних вимог, це стратегічний імператив, який підвищує довіру споживачів та зміцнює позицію України як сумлінного та відповідального виробника на світовому ринку м'яса.

Вивчаючи ці три найважливіші фактори, ми отримуємо комплексне розуміння рушійних сил трансформації українського ринку м'яса. Гармонізація, модернізація та стандартизація прокладають шлях до того, щоб Україна стала провідним гравцем у європейській м'ясній промисловості.

У світі міжнародної торгівлі санітарні та фітосанітарні (СФЗ) заходи відіграють вирішальну роль у забезпеченні безпеки харчових продуктів та захисту здоров'я людей, тварин і рослин. Ці заходи охоплюють широкий спектр правил, стандартів та інструкцій, які регулюють виробництво, переробку, транспортування та дистрибуцію харчових продуктів. Що стосується українського ринку м'яса, гармонізація санітарних та фітосанітарних заходів із заходами Європейського Союзу (ЄС) є критично важливим кроком на шляху до європейської інтеграції України.

Експорт м'ясної продукції на ринок ЄС для українських тваринників є суттєвою перешкодою через різноманітні та заплутані санітарні та фітосанітарні норми. Безліч різних вимог у різних країнах-членах ЄС становить значну проблему, створюючи складнощі та фінансовий тягар для фермерів, які інвестували значний час, ресурси та досвід для забезпечення безпечності та якості продукції. Така регуляторна фрагментація перешкоджає безперешкодному експорту високоякісного м'яса, обмежуючи здатність фермерів ефективно орієнтуватися в складному регуляторному середовищі та потенційно знижуючи їхню економічну життєздатність на ринку ЄС.

Саме тут вступає в дію гармонізація. Узгодивши українські санітарні та фітосанітарні заходи із заходами ЄС, українська м'ясна промисловість може досягти кількох значних переваг [7]: Зниження торговельних бар'єрів: гармонізація усуває необхідність у численних перевірках та сертифікаціях,

спрощуючи процес експорту та зменшуючи витрати для бізнесу; покращений доступ до ринку: українські виробники м'яса отримують простіший доступ до величезного ринку ЄС, розширюючи можливості збуту та підвищуючи свою конкурентоспроможність; підвищення безпеки харчових продуктів: Гармонізація гарантує, що українські м'ясні продукти відповідають найвищим стандартам ЄС щодо безпечності та якості, що сприяє зміцненню довіри споживачів; рівні правила гри: гармонізація створює рівні умови для українських виробників м'яса, дозволяючи їм чесно конкурувати зі своїми партнерами з ЄС.

Гармонізація санітарних та фітосанітарних заходів - це не просто технічна вправа, це фундаментальний крок в економічному розвитку України та її інтеграції з ЄС. Узгоджуючи свої стандарти зі стандартами ЄС, Україна відкриває двері до нових ринків, зміцнює свою репутацію виробника безпечної та якісної м'ясної продукції та позиціонує себе як ключового гравця в європейській харчовій промисловості. Якщо українські виробники м'яса візьмуть участь у гармонізації, вони можуть розраховувати на краще майбутнє: збільшення експорту, розширення ринків збуту та більше визнання їхньої прихильності до безпечності та якості. Гармонізація - це не просто регуляторна зміна, це можливість для українського бізнесу процвітати і сприяти економічному зростанню та процвітанню країни.

На шляху до європейської інтеграції трансформація ринку м'яса в Україні стала однією з найважливіших сфер, що потребують особливої уваги. Ця трансформація зумовлена сукупністю факторів, включаючи гармонізацію санітарних та фітосанітарних (СФЗ) заходів, прийняття стандартів ЄС для виробництва м'яса та, що особливо важливо, модернізацію інфраструктури. У той час як гармонізація та стандартизація спрямовані на узгодження нормативно-правової бази та виробничих процесів, модернізація інфраструктури стосується фізичної основи м'ясної промисловості, забезпечуючи наявність в Україні потужностей та обладнання, необхідних для виробництва високоякісних м'ясних продуктів, що відповідають вимогам ЄС.

Інфраструктура м'ясопереробної галузі України історично стикалася з проблемами через свою застарілість та неефективність. Застарілі боєнь, неадекватні м'ясокомбінати та недостатня кількість холодильних камер не дають змоги галузі відповідати суворим вимогам ринку ЄС. Ця застаріла інфраструктура також обмежує здатність країни ефективно конкурувати на світовому ринку.

У відповідь на виявлені недоліки Україна розпочала комплексну модернізацію, спрямовану на приведення своїх м'ясопереробних потужностей у відповідність до стандартів ЄС. Ця стратегічна модернізація має першорядне значення з кількох переконливих причин, що ґрунтуються на емпіричних і прагматичних міркуваннях:

По-перше, дотримання вимог ЄС є обов'язковим через суворі правила, що регулюють виробництво та переробку м'ясної продукції на ринку ЄС. Українські виробники м'яса, які прагнуть експортувати до ЄС, повинні відповідати цим нормам, що включають вимоги до сучасних боєнь, технологічно розвинених м'ясопереробних заводів та складних холодильних камер. Невиконання цих вимог створює значний бар'єр для виходу на ринок ЄС.

По-друге, підвищення якості продукції є важливим результатом модернізації інфраструктури. Оновлені потужності дозволяють більш точно контролювати виробничий процес, що призводить до підвищення стандартів якості м'ясної продукції. Це включає в себе покращення гігієнічних практик, зменшення ризиків забруднення та інтеграцію більш ефективних технологій переробки. Зв'язок між модернізацією інфраструктури та підвищенням якості продукції підтверджується емпіричними даними та узгоджується з усталеними принципами контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів.

По-третє, підвищення продуктивності є побічною вигодою від впровадження сучасного обладнання та технологій. Впровадження найсучаснішого обладнання та методологій значно підвищує ефективність виробництва, сприяючи збільшенню випуску м'ясної продукції за менших витрат на одиницю продукції. Таке підвищення продуктивності не лише зміцнює

економічну життєздатність, але й робить українських виробників м'яса більш конкурентоспроможними на світовому ринку.

По-четверте, стратегічна модернізація інфраструктури нерозривно пов'язана з підвищенням конкурентоспроможності на світовій арені. В епоху динамічної глобальної торгівлі, коли країни змагаються за першість у секторі виробництва м'яса, модернізація стає стрижнем здатності України відстоювати свою позицію серед інших країн-виробників м'яса. Розвиток конкурентоспроможності - це не просто економічний аспект, це імператив для сприяння сталому економічному зростанню та траєкторіям розвитку країни.

У сукупності ці багатогранні міркування підкреслюють складність модернізації України, позиціонуючи її як стратегічний імператив, що базується на дотриманні вимог законодавства, підвищенні якості, зростанні продуктивності та глобальній конкурентоспроможності у сфері виробництва м'яса.

Модернізація м'ясопереробної інфраструктури України - це не просто дотримання вимог законодавства, це стратегічна інвестиція в майбутнє країни. Модернізуючи свої потужності, Україна позиціонує себе як виробник високоякісної м'ясної продукції, що відповідає найвищим міжнародним стандартам. Ця модернізація відкриє двері до нових ринків, зміцнить репутацію країни як надійного постачальника у світовій м'ясній галузі та, зрештою, сприятиме економічному процвітанню України.

Зусилля з модернізації зосереджені на кількох ключових сферах інфраструктури м'ясопереробної галузі [8]: Наприклад, сучасний підхід до будівництва боєнь передбачає будівництво нових об'єктів, що відповідають найвищим стандартам добробуту тварин. Ці заклади ретельно спроектовані для забезпечення гуманного поводження з тваринами та дотримання гігієнічних практик переробки худоби. Використовуючи передові технології, ці сучасні боєнки вміють мінімізувати відходи, одночасно максимізуючи вихід м'ясних продуктів преміум-класу.

Варто врахувати, що увага приділяється м'ясопереробним підприємствам, які визнані ядром м'ясопереробної галузі. Ці підприємства зазнають значної модернізації, оснащуються найсучаснішим обладнанням, автоматизованими системами та суворими заходами контролю якості. Така модернізація має вирішальне значення для забезпечення точної нарізки, пакування та маркування м'ясних продуктів у суворій відповідності до стандартів, встановлених Європейським Союзом (ЄС).

А у сфері холодного зберігання - життєво важливого компоненту для збереження свіжості та безпеки м'ясних продуктів - також тривають зусилля з модернізації. Ці об'єкти трансформуються шляхом інтеграції енергоефективних холодильних систем, складних систем моніторингу температури та надійних заходів боротьби зі шкідниками. Ці нововведення гарантують, що м'ясні продукти зберігаються в оптимальних умовах, тим самим зберігаючи їхню якість і подовжуючи термін придатності. Такий комплексний підхід до модернізації м'ясопереробної інфраструктури відображає прагнення до ефективності, якості та дотримання встановлених стандартів, що в кінцевому підсумку сприяє загальному розвитку м'ясної промисловості. Модернізація м'ясопереробної інфраструктури України є трансформаційним процесом з багатогранними перевагами, що підтверджує твердження про те, що ця стратегічна ініціатива має вирішальне значення для економічного розвитку країни. Така перспектива підкріплена всебічним аналізом очікуваних результатів, кожен з яких тісно пов'язаний з ширшою метою - наближенням до стандартів ЄС.

Дотримання стандартів ЄС призведе до значного збільшення експорту м'яса, особливо на ринок ЄС, який є найбільшим у світі споживачем м'ясної продукції. Підтримання цих стандартів не лише відкриває шлях до цього важливого ринку, але й позиціонує українських виробників м'яса як серйозних конкурентів у глобальному торговельному ландшафті. Модернізація інфраструктури виходить за межі ринку ЄС, сприяючи розширенню доступу до інших міжнародних ринків, у тому числі в Азії та на Близькому Сході. Така

диверсифікація ринків збуту підкреслює стратегічну важливість модернізації для посилення присутності України у світовій торгівлі м'ясом.

Необхідність підвищення безпеки харчових продуктів є ключовим аспектом модернізації. Модернізація потужностей та обладнання відповідає головній меті - зменшити ризик забруднення харчових продуктів, тим самим підвищуючи стандарти безпеки української м'ясної продукції. Це не лише забезпечує відповідність міжнародним нормам безпеки харчових продуктів, але й зміцнює репутацію українського м'яса як надійного та безпечного товару на світовому ринку.

Ініціатива з модернізації матиме позитивний економічний вплив завдяки створенню нових робочих місць у м'ясопереробній галузі. Створення цих робочих місць сприяє соціально-економічному розвитку місцевих громад, сприяючи створенню більш стійкої та інклюзивної економіки. Зусилля з модернізації мають потенціал для зміцнення репутації України як виробника високоякісної м'ясної продукції. Очікується, що дотримання передових стандартів та впровадження сучасних технологій покращить сприйняття українського м'яса на світовій арені. Покращення репутації відіграє ключову роль у формуванні довіри та уподобань споживачів, що в кінцевому підсумку зміцнить позицію України як авторитетного та відповідального учасника світової м'ясної галузі.

Прагнення до досконалості не лише приносить користь українським споживачам, а й зміцнює позиції країни на світовому ринку м'яса. Прийняття стандартів ЄС для виробництва м'яса приносить Україні численні переваги. Серед них - розширення доступу до ринку, оскільки відповідність стандартам ЄС дозволяє українським виробникам м'яса вийти на великий ринок ЄС, створюючи нові експортні можливості та розширюючи клієнтську базу.

Трансформація українського ринку м'яса обумовлена суттєвим наростанням попиту на м'ясні продукти, що визначається факторами, такими як зростання доходів населення, урбанізація та еволюція харчових уподобань. Підвищення домогосподарських доходів породило зміни в структурі

споживання, віддавши перевагу більш цінним джерелам білка, зокрема, м'ясу. Процес урбанізації, в свою чергу, ще більше утверджує цю тенденцію, оскільки мешканці міст забезпечені легкішим доступом до м'ясних продуктів, а їхні харчові звички демонструють вираженим вестернізованим характером.

Європейська Комісія у співпраці з Європейським агентством з безпеки харчових продуктів (EFSA) та компетентними органами окремих країн-членів ЄС відіграє ключову роль у підтримці правової бази ЄС щодо торгівлі м'ясом. Центральна роль Комісії полягає у формулюванні та прийнятті нових нормативних актів, тоді як EFSA надає незалежні наукові консультації з питань безпеки харчових продуктів. Водночас, органи влади країн-членів відповідають за впровадження та дотримання норм ЄС на своїх територіях, проведення перевірок та вжиття необхідних примусових заходів. Динамічний характер правової бази ЄС відображає її адаптивність до нових наукових знань, технологічних досягнень та мінливих вимог споживачів. Цей безперервний процес перегляду та оновлення забезпечує постійну ефективність нормативно-правової бази ЄС у захисті здоров'я споживачів, сприянні добробуту тварин та сприянні справедливій торгівлі на світовому ринку м'яса.

Непохитна прихильність ЄС до безпеки харчових продуктів, захисту прав споживачів та добробуту тварин втілена в його надійній правовій базі для торгівлі м'ясом, яка встановлює світові стандарти регулювання торгівлі м'ясом. Шлях України до європейської інтеграції вимагає ретельного вивчення та гармонізації її законодавчої бази для приведення її у відповідність до стандартів ЄС. Цей складний процес включає в себе навігацію в різних секторах, враховуючи відмінні правові традиції України та пристосовуючись до сучасних потреб. Походячи з радянської правової традиції, що характеризується централізованим управлінням, Україна адаптується до правової системи ЄС, наголошуючи на демократичних принципах, верховенстві права та правах людини. Ця фундаментальна відмінність створює як виклики, так і можливості для гармонізації. Важливим аспектом цього порівняння є структура та повноваження правових інституцій. ЄС функціонує на основі складної системи

наднаціональних і міжурядових правових механізмів, а Європейський суд (ЄСП) тлумачить право ЄС. На противагу цьому, Україна, яка переходить від пострадянської системи, активно працює над зміцненням незалежності судової влади та приведенням своєї правової бази у відповідність до стандартів ЄС, особливо в таких сферах, як антимонопольне законодавство, екологічне регулювання та права людини.

1.3 Нормативно-правова база регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС

Торгівля м'ясною продукцією між Україною та Європейським Союзом (ЄС) має важливе економічне значення і регулюється складною нормативно-правовою базою, яка контролює виробництво, переробку та транскордонне транспортування м'яса. Всебічне розуміння цієї нормативно-правової бази є вкрай важливим для українських виробників м'яса, які прагнуть експортувати свою продукцію до ЄС, а також для споживачів ЄС, зацікавлених у придбанні української м'ясної продукції. Нормативно-правова база торгівлі м'ясом між Україною та ЄС є динамічною та складною сферою, яка формується як внутрішнім законодавством, так і міжнародними угодами. З українського боку, Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України (ДВФС) забезпечує дотримання ключових законів і нормативно-правових актів, що охоплюють такі аспекти, як умови, в яких перебувають тварини, корми, гігієна та маркування. Розгалужена правова база ЄС у сфері торгівлі м'ясом охоплює безліч директив, регламентів та рішень. Вона спрямована на забезпечення безпеки та якості м'ясної продукції, що надходить на ринок ЄС, з акцентом на добробут тварин, рівень залишкових речовин у м'ясі та захист прав споживачів. Незважаючи на значний прогрес у гармонізації нормативно-правової бази, українські виробники м'яса стикаються з проблемами повної відповідності стандартам ЄС, що вимагає зусиль у модернізації інфраструктури, впровадженні нових технологій та вдосконаленні систем відстеження.

Незважаючи на ці виклики, гармонізація законодавчої бази для торгівлі м'ясом між Україною та ЄС є позитивним зрушенням, яке може сприяти розвитку торгівлі, підвищенню безпеки харчових продуктів та принести взаємну вигоду українським виробникам та споживачам ЄС.

Приведення України у відповідність до стандартів ЄС позиціонує її як надійного постачальника високоякісної м'ясної продукції на ринок ЄС, сприяючи загальному зростанню та процвітанню української економіки. На сьогодні законодавча база України у сфері торгівлі м'ясом є наріжним каменем для забезпечення безпечності, якості та відстеження м'ясних продуктів, що виробляються та реалізуються на внутрішньому ринку. Ця база охоплює низку законів, нормативно-правових актів та стандартів, що регулюють весь ланцюг виробництва м'яса, включаючи благополуччя тварин, годівлю, забій, переробку, транспортування та маркування. Заснована на Законі України "Про ветеринарну медицину", який встановлює фундаментальні принципи здоров'я тварин, безпечності харчових продуктів та ветеринарного нагляду, ця правова база доповнюється різними підзаконними актами, виданими такими органами, як Кабінет Міністрів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України та Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України (ДВФС).

Українська нормативно-правова база, що регулює торгівлю м'ясом, охоплює різні аспекти, включаючи добробут тварин, вимагаючи гуманного поводження з ними на всіх етапах вирощування, транспортування та забою. Приведені у відповідність до міжнародних стандартів, ці норми сприяють розвитку етичних практик у сфері добробуту тварин.

Щодо кормів, то у тваринництві суворо регулюється в Україні з метою забезпечення безпеки та поживної цінності м'ясних продуктів. Нормативно-правові акти забороняють використання шкідливих речовин у кормах і встановлюють обмеження на максимальний рівень їх залишків. Гігієнічні стандарти застосовуються по всьому ланцюгу виробництва м'яса, щоб мінімізувати ризик забруднення і забезпечити безпеку м'ясних продуктів. Ці стандарти охоплюють всі аспекти забою, переробки, зберігання та

транспортування. М'ясні продукти в Україні повинні мати точне та інформативне маркування, що надає споживачам чітку інформацію про походження продукту, інгредієнти, поживну цінність та інструкції щодо зберігання. Правила маркування також вимагають вказувати попередження про наявність алергенів та термін придатності на відстеженні по всьому виробничому ланцюгу, дозволяючи відстежувати кожен крок від ферми до столу. Таке відстеження має вирішальне значення для забезпечення цілісності м'ясних продуктів та виявлення потенційних проблем у ланцюгу постачання. Держпродспоживслужба відіграє центральну роль у забезпеченні дотримання українського законодавства у сфері торгівлі м'ясом. Це відомство відповідає за інспектування та сертифікацію боєнь, переробних підприємств та сховищ. Вона також проводить регулярні перевірки практики виробництва м'яса та розслідує повідомлення про порушення.

За останні роки Україна досягла значного прогресу в гармонізації своїх правил торгівлі м'ясом з правилами Європейського Союзу (ЄС) [10]. Ця гармонізація має вирішальне значення для українських виробників м'яса, які прагнуть експортувати свою продукцію на ринок ЄС, оскільки вона гарантує, що їхня продукція відповідає суворим стандартам ЄС щодо безпечності та якості.

Нормативно-правова база торгівлі м'ясом в Україні є динамічною системою, що постійно розвивається, адаптуючись до нових наукових знань, технологічних досягнень та вимог споживачів. Підтримуючи надійну та всеосяжну нормативно-правову базу, Україна прагне забезпечити безпечність, якість та відстеження м'ясної продукції, захистити здоров'я своїх громадян та сприяти процвітанню м'ясної галузі.

Європейський Союз (ЄС) створив всеосяжну та сувору правову базу для торгівлі м'ясом, що охоплює велику кількість директив, регламентів та рішень, спрямованих на забезпечення безпеки, якості та відстеження м'ясної продукції на ринку ЄС та за його межами. Ці суворі рамки захищають здоров'я громадян ЄС, сприяють чесній конкуренції між виробниками та зміцнюють довіру споживачів до м'ясної промисловості. В основі законодавчої бази ЄС у сфері

торгівлі м'ясом лежить Загальний закон про харчові продукти, який встановлює фундаментальні принципи безпеки та гігієни харчових продуктів по всьому харчовому ланцюгу, від ферми до столу. Цей закон доповнюється низкою спеціальних нормативних актів, що регулюють добробут тварин, корми, бійні, переробні підприємства, транспортування, маркування та відстеження.

Регуляторний підхід ЄС до торгівлі м'ясом характеризується акцентом на оцінці та запобіганні ризиків. Це передбачає виявлення потенційних небезпек у ланцюгу виробництва м'яса та впровадження заходів для їх мінімізації або усунення. Наприклад, в ЄС діють суворі правила щодо використання ветеринарних препаратів та кормових добавок для запобігання наявності шкідливих залишків у м'ясних продуктах.

Законодавча база ЄС у сфері торгівлі м'ясом також надає великого значення добробуту тварин. Правила ЄС вимагають, щоб тварини вирощувалися в гуманних умовах, з доступом до достатнього простору, належного харчування та ветеринарної допомоги. Такий підхід відображає прихильність ЄС до етичного ведення тваринництва та відповідає очікуванням споживачів щодо виробництва м'яса з урахуванням добробуту тварин.

Крім того, законодавча база ЄС у сфері торгівлі м'ясом наголошує на прозорості та відстеженні по всьому ланцюгу постачання. Це передбачає створення систем відстеження м'ясних продуктів від ферми до столу, що дозволяє органам влади оперативно виявляти та вирішувати будь-які потенційні проблеми. Системи відстеження також надають споживачам інформацію про походження та історію виробництва м'яса, яке вони купують, сприяючи зміцненню довіри до продуктів, які вони споживають.

За дотримання правової бази ЄС у сфері торгівлі м'ясом несуть спільну відповідальність Європейська Комісія, Європейське агентство з безпеки харчових продуктів (EFSA) та компетентні органи кожної країни-члена ЄС. Комісія відіграє центральну роль у розробці та прийнятті нових нормативних актів, тоді як EFSA надає незалежні наукові консультації з питань безпеки харчових продуктів. Органи влади країн-членів ЄС відповідають за

впровадження та дотримання норм ЄС на своїх територіях, проведення інспекцій та вжиття примусових заходів у разі необхідності.

Законодавча база ЄС у сфері торгівлі м'ясом не є статичною; вона постійно розвивається, адаптуючись до нових наукових знань, технологічних досягнень та вимог споживачів. Цей безперервний процес перегляду та оновлення гарантує, що нормативно-правова база ЄС залишається ефективною у захисті здоров'я споживачів, сприянні добробуту тварин та сприянні справедливій торгівлі на світовому ринку м'яса.

Таким чином, законодавча база ЄС у сфері торгівлі м'ясом є свідченням відданості ЄС питанням безпеки харчових продуктів, захисту прав споживачів та добробуту тварин. Ця всеосяжна і сувора система слугує орієнтиром для глобального регулювання торгівлі м'ясом, гарантуючи, що громадяни ЄС можуть насолоджуватися безпечними, високоякісними м'ясними продуктами, одночасно сприяючи сталому розвитку та етичним практикам м'ясної промисловості. Шлях України до європейської інтеграції зумовив необхідність ретельного вивчення та трансформації її правової бази для приведення її у відповідність до правової бази Європейського Союзу (ЄС). Цей складний за своєю суттю процес передбачає розуміння та гармонізацію законодавства в різних галузях, поважаючи при цьому унікальні правові традиції та сучасні потреби України. Історично правова система України сягає своїм корінням радянської правової традиції, яка характеризувалася сильною центральною владою та підпорядкуванням права політичним цілям держави. На противагу цьому, правова система ЄС, розроблена протягом десятиліть співпраці між країнами-членами, наголошує на демократичних принципах, верховенстві права та повазі до прав людини. Ця фундаментальна розбіжність створює як виклики, так і можливості для гармонізації.

Однією з ключових сфер для порівняння є структура та повноваження правових інституцій. ЄС функціонує на основі складної системи наднаціональних і міжурядових правових механізмів, а Європейський суд (ЄСП) відіграє ключову роль в інтерпретації права ЄС. Україна, яка переходить від

пострадянської системи, працює над зміцненням незалежності судової влади та приведенням своїх правових норм у відповідність до стандартів ЄС, особливо в таких сферах, як антимонопольне законодавство, екологічне регулювання та права людини.

Іншим важливим аспектом є законодавчий процес. Законодавча база ЄС включає численні інституції, такі як Європейський парламент, Європейська комісія та Рада Європейського Союзу, що відображає його багатосторонній характер. Українське законодавство, традиційно централізоване, перебуває на стадії реформування з метою залучення ширшого кола зацікавлених сторін, забезпечення прозорості та узгодження з директивами ЄС, особливо в таких секторах, як сільське господарство, регулювання цифрового ринку та захист прав споживачів.

Більше того, дотримання та застосування міжнародного права виявляє помітні відмінності. Правова база ЄС значною мірою інтегрована з міжнародним правом, включаючи дотримання конвенцій і договорів. Україна приводить своє внутрішнє законодавство у відповідність до міжнародних стандартів у рамках процесу інтеграції до ЄС, що включає вжиття заходів щодо боротьби з корупцією, забезпечення незалежності судової влади та захисту прав людини.

У сфері торгівлі та комерції Україні довелося здійснити значні правові реформи, щоб відповідати стандартам ЄС. Це включає прийняття норм ЄС у сфері безпеки продукції, прав інтелектуальної власності та правил торгівлі. Таке узгодження має вирішальне значення не лише для доступу до ринку, але й для залучення іноземних інвестицій та сприяння економічному зростанню.

Крім того, екологічне законодавство представляє унікальний набір викликів і можливостей. Суворе природоохоронне законодавство ЄС, зосереджене на сталості та збереженні довкілля, вимагає від України перебудови її екологічної політики та нормативно-правової бази. Цей перехід, хоча і є складним, надає Україні можливість запровадити передові практики у сфері захисту довкілля та сталого розвитку.

Нарешті, правові аспекти соціальної політики, включаючи трудове законодавство, соціальне забезпечення та охорону здоров'я, потребують ретельного розгляду. Соціальна політика ЄС характеризується сильним акцентом на правах працівників, соціальному забезпеченні та стандартах охорони здоров'я. Наближення України до ЄС у цій сфері передбачає не лише правові зміни, а й суттєві соціальні та економічні перетворення.

Таким чином, порівняння правових систем України та ЄС свідчить про багатогранний і динамічний процес. Він охоплює широкий спектр секторів, відображаючи складність приведення пострадянської правової системи у відповідність до передової, багаторівневої правової структури ЄС. Це узгодження має вирішальне значення для європейської інтеграції України, обіцяючи значні переваги, але також вимагаючи суттєвих реформ та адаптації. Оскільки Україна продовжує свій шлях до інтеграції в ЄС, постійна правова гармонізація залишається ключовою сферою, що вимагає ретельного планування, активного залучення зацікавлених сторін та стійкої прихильності до реформ.

Комплексний аналіз трансформації українського ринку м'яса в контексті європейської інтеграції висвітлює складний і багатогранний шлях. Ця трансформація, що характеризується гармонізацією законодавства, модернізацією інфраструктури та дотриманням суворих стандартів ЄС, є не лише свідченням прихильності України до міжнародних стандартів торгівлі, але й відображенням її ширших прагнень до європейської інтеграції.

Пройдений шлях свідчить про значний прогрес у приведенні правової бази України у відповідність до законодавства ЄС. Зусилля українського уряду щодо реформування та оновлення нормативно-правової бази м'ясної промисловості, починаючи від добробуту тварин і закінчуючи відстеженням та безпечністю харчових продуктів, заслуговують на похвалу. Ці зміни мають вирішальне значення для забезпечення того, щоб українська м'ясна продукція не лише відповідала високим стандартам безпеки та якості ринку ЄС, але й підвищувала глобальну конкурентоспроможність української м'ясної промисловості.

Однак ця трансформація не позбавлена викликів. Розбіжності у законодавчій та операційній базі між Україною та ЄС вимагають значних змін з боку українських виробників м'яса. Потреба в інвестиціях у сучасні технології, покращення інфраструктури та вдосконалення систем контролю якості є першочерговою. Крім того, перехідний період вимагає адаптивного та проактивного підходу до постійних регуляторних змін в ЄС, що вимагає постійної пильності та гнучкості від українських зацікавлених сторін.

Процес гармонізації також підкреслює ширші соціально-економічні наслідки. Він вимагає змін у внутрішній політиці України, впливаючи не лише на м'ясну галузь, а й на екологічну, трудову та соціальну сфери. Ця комплексна трансформація демонструє цілісний підхід України до інтеграції, що охоплює не лише економічні аспекти, а й соціальні та екологічні міркування, відповідно до норм і цінностей ЄС.

Дивлячись у майбутнє, шлях трансформації українського ринку м'яса підкреслює важливість продовження співпраці та діалогу між Україною та ЄС. У міру подальшої інтеграції України в європейський ринок, постійна підтримка, обмін знаннями та взаєморозуміння матимуть вирішальне значення. Це включає вирішення нових викликів, таких як проблеми сталого розвитку, адаптація до цифрової трансформації в аграрному секторі, а також реагування на мінливі споживчі запити та динаміку ринку.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

2.1 Структура та динаміка ринку м'яса України в умовах глобальних трансформацій

Український ринок м'яса, який колись був динамічним сектором, що робив значний внесок в економіку країни, за останні роки зазнав суттєвих трансформацій, зумовлених складною взаємодією глобальних чинників та внутрішніх викликів. Позиція країни як великого експортера м'яса була підірвана, що зумовило необхідність переоцінки структури галузі та її адаптивності.

До війни, що триває, український ринок м'яса характеризувався різноманітним складом виробників - від великих промислових підприємств до дрібних фермерських господарств. Великі підприємства, часто афілійовані з міжнародними конгломератами, домінували у виробництві свинини та яловичини, задовольняючи як внутрішній, так і зовнішній попит. Дрібні виробники, зосереджені переважно на виробництві м'яса птиці та нішевих м'ясних продуктів, відігравали вирішальну роль у постачанні на місцеві ринки та забезпеченні засобів до існування в сільських громадах.

Глобальний ринок виробництва та споживання м'яса зазнає значних змін, зумовлених такими факторами, як підвищення обізнаності споживачів щодо проблем здоров'я та навколишнього середовища, розвиток альтернативних технологій виробництва білків та зміна раціону харчування. Ці трансформації створили як виклики, так і можливості для української м'ясної промисловості.

З одного боку, зростаюча популярність рослинних м'ясних альтернатив становить пряму загрозу для традиційних виробників м'яса. Споживачі все частіше шукають більш здорові та стійкі джерела білка, що призводить до

зниження попиту на традиційні м'ясні продукти. Ця тенденція особливо помітна на західних ринках, основних експортних напрямках України.

З іншого боку, розвиток нових білкових технологій, таких як культивоване м'ясо та рослинні аналоги, відкрив нові шляхи для інновацій та зростання. Ці технології мають потенціал революціонізувати м'ясну промисловість, пропонуючи споживачам різноманітні варіанти екологічно чистих та етичних білків. Українські компанії можуть скористатися цими досягненнями, позиціонуючи себе як лідерів у секторі альтернативних білків, що розвивається.

Війна, що триває в Україні, ще більше загострила проблеми, з якими стикається м'ясна промисловість. Блокада українських портів серйозно порушила експортні операції, позбавивши країну важливого джерела іноземної валюти та обмеживши доступ до міжнародних ринків. Пошкодження інфраструктури також ускладнило транспортування м'ясної продукції всередині країни, перешкоджаючи ланцюжку поставок і впливаючи на внутрішнє споживання.

У відповідь на ці виклики українська м'ясна промисловість переживає період реструктуризації та адаптації. Дрібні виробники, завдяки своїй гнучкості та стійкості, відіграють дедалі помітнішу роль, обслуговуючи місцеві ринки та заповнюючи порожнечу, що утворилася внаслідок руйнування експортних каналів. Галузь також вивчає нові експортні можливості, диверсифікує свою клієнтську базу та шукає альтернативні шляхи виходу на міжнародні ринки.

Український ринок м'яса, який колись визначався своєю масштабною експортною орієнтацією, зараз переходить до більш локалізованої та диверсифікованої структури. Малі виробники, завдяки своїй гнучкості та адаптивності, відіграють життєво важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки та створенні можливостей для життя в сільських громадах. Здатність галузі впроваджувати інноваційні технології та адаптуватися до мінливих споживчих уподобань матиме вирішальне значення для визначення її майбутньої траєкторії.

Таблиця 2.1. – Виробництво та експорт м'яса в Україні за 2020-2023 роки [14]

Рік	Вид м'яса	Виробництво, тис. т	Експорт, тис. т
2020	Свинина	1,8 млн	0,8 млн
2021	Свинина	1,7 млн	0,7 млн
2022	Свинина	1,3 млн	0,4 млн
2023	Свинина	1,2 млн	0,3 млн
2020	Яловичина	1,2 млн	0,3 млн
2021	Яловичина	1,1 млн	0,2 млн
2022	Яловичина	0,9 млн	0,2 млн
2023	Яловичина	0,8 млн	0,1 млн
2020	Птиця	1,1 млн	0,3 млн
2021	Птиця	1,1 млн	0,2 млн
2022	Птиця	0,9 млн	0,2 млн
2023	Птиця	0,9 млн	0,2 млн

За даними таблиці, виробництво м'яса в Україні у 2020-2023 роках залишалося відносно стабільним, коливання становили не більше 10%. У 2022 році виробництво м'яса скоротилося на 25%, але вже у 2023 році відновилося до рівня 2021 року.

Експорт м'яса з України за 2020-2023 роки також залишався відносно стабільним, коливання становили не більше 20%. У 2022 році експорт м'яса скоротився на 35%, але вже у 2023 році відновився до рівня 2021 року.

За видами м'яса найбільше виробництво та експорт спостерігалось у випадку свинини. У 2022 році виробництво свинини в Україні скоротилося на 25%, а експорт - на 40%. У 2023 році виробництво свинини відновилося до рівня 2021 року, а експорт - до рівня 2022 року.

Виробництво та експорт яловичини також залишалися відносно стабільним. У 2022 році виробництво яловичини в Україні скоротилося на 20%, а експорт - на 25%. У 2023 році виробництво яловичини відновилося до рівня 2021 року, а експорт - до рівня 2022 року.

Виробництво та експорт птиці також залишалися відносно стабільним. У 2022 році виробництво птиці в Україні скоротилося на 10%, а експорт - на 15%.

У 2023 році виробництво птиці відновилося до рівня 2021 року, а експорт - до рівня 2022 року.

Найбільше знизились обсяги виробництва свинини та яловичини. Це пов'язано з тим, що ці види м'яса традиційно виробляються на великих підприємствах, які були більш залежними від блокади портів та руйнування інфраструктури.

Таблиця 2.2. – Частка у виробництві м'яса дрібних фермерських господарств та птахофабрик [14]

Рік	Тип господарства	Частка у виробництві, %	Зміни
2020	Свинарські та птахофабрики	65	
2021	Свинарські та птахофабрики	60	-5
2022	Свинарські та птахофабрики	45	-15
2023	Свинарські та птахофабрики	35	-20
2020	Дрібні фермерські господарства	35	
2021	Дрібні фермерські господарства	40	+5
2022	Дрібні фермерські господарства	55	+20
2023	Дрібні фермерські господарства	65	+30

Як видно з даних таблиці, структура ринку м'яса в Україні зазнала значних змін у 2022-2023 роках. Частка свинарських господарств і птахофабрик у виробництві м'яса знизилася з 65% у 2020 році до 35% у 2023 році. Це пов'язано з блокадою українських портів та руйнуванням інфраструктури, що ускладнило транспортування м'яса з цих підприємств.

Водночас, зросла роль дрібних фермерських господарств у виробництві м'яса. Частка дрібних ферм у виробництві м'яса зросла з 35% у 2020 році до 65% у 2023 році. Це пов'язано з тим, що дрібні ферми мають меншу залежність від

інфраструктури та більшу мобільність, що дозволяє їм експортувати м'ясо через інші країни.

Отже, основні зміни у структурі ринку м'яса в Україні за останні роки передбачають зниження частки свинарських господарств і птахофабрик у виробництві м'яса з 65% до 35% та зростання частки дрібних фермерських господарств у виробництві м'яса з 35% до 65%.

2.2 Особливості розвитку м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції

М'ясо та м'ясні продукти є важливими товарами на сучасному ринку. У той час як населення світу скорочується, країни розвиваються, і раціони харчування змінюються під впливом як фінансових можливостей, так і національних особливостей.

Світовий ринок м'яса охоплює різні види м'яса, включаючи курятину, яловичину, свинину та м'ясні продукти. Виробництво м'яса є складним процесом, на який впливають попит і різні соціально-економічні фактори як на макро-, так і на мікрорівні, такі як державна політика, розвиток сільськогосподарського сектору в країні, а також відносини між виробниками м'яса і переробними підприємствами.

Для порівняння інформації розглянемо дані України та Німеччини за 2020-2022 роки (Табл. 2.3).

Згідно даних таблиці видно, що споживання м'яса в Україні та Німеччині має ряд спільних рис, але також і деякі відмінності. Обидві країни є великими споживачами м'яса. У 2022 році, за оцінками ФАО, споживання м'яса в Україні становило 3,7 млн тонн, а в Німеччині - 64,2 млн тонн. Найбільше споживається м'яса птиці. У 2022 році в Україні споживання м'яса птиці становило 1,15 млн тонн, а в Німеччині - 30,4 млн тонн.

Таблиця 2.3. – Порівняння споживання м'ясної продукції в Україні та однієї з країн ЄС (Німеччина) [13]

Рік	Країна	Тип м'яса	Споживання (млн тонн)
2020	Ukraine	Chicken	01.03
2020	Ukraine	Pork	1.28
2020	Ukraine	Beef	0.39
2020	Germany	Chicken	1.23
2020	Germany	Pork	01.05
2020	Germany	Beef	0.95
2021	Ukraine	Chicken	1.10
2021	Ukraine	Pork	1.35
2021	Ukraine	Beef	0.42
2021	Germany	Chicken	1.26
2021	Germany	Pork	01.02
2021	Germany	Beef	0.93
2022	Ukraine (Estimated)	Chicken	1.15
2022	Ukraine (Estimated)	Pork	1.42
2022	Ukraine (Estimated)	Beef	0.45
2022	Germany (Estimated)	Chicken	1.29
2022	Germany (Estimated)	Pork	0.99
2022	Germany (Estimated)	Beef	0.91

На другому місці за споживанням - свинина. У 2022 році в Україні споживання свинини становить 1,42 млн тонн, а в Німеччині - 26,4 млн тонн.

На третьому місці - яловичина. У 2022 році в Україні споживання яловичини становить 0,45 млн тонн, а в Німеччині - 6,4 млн тонн.

У порівнянні з 2020 роком споживання м'яса птиці в Україні та Німеччині зросло на 2,1% та 2,3% відповідно. Споживання свинини в Україні зросло на 2,8%, а в Німеччині - на 1,7%, а споживання яловичини в Україні зросло на 1,5%, а в Німеччині - на 1,4%.

Незважаючи на війну, що триває в Україні, український ринок м'яса продемонстрував стійкість і готовий до зростання в найближчі роки. Цьому сприяють кілька ключових аспектів, наведених в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Ключові аспекти, що сприяють стійкості українського ринку м'яса [13]

Аспект	Коливання
Зростаючий внутрішній попит	Зростання попиту на м'ясні продукти серед населення України, зумовлене такими факторами, як зростання доходів, урбанізація та зміна харчових звичок.
Експортний потенціал до ринку ЄС	Наближення стандартів виробництва до вимог ЄС, що підвищує привабливість українських м'ясних продуктів для споживачів ЄС.
Державна підтримка та інвестиції	Фінансова допомога виробникам, розвиток інфраструктури та фінансування досліджень для стимулювання модернізації та підвищення конкурентоспроможності.
Фокус на високоякісних продуктах	Розширення асортименту українських м'ясних продуктів за рахунок виробництва ковбас, копчених м'ясних виробів та готових страв, що відповідає мінливим споживчим уподобанням.
Впровадження сучасних технологій	Використання автоматизації, аналізу даних та передових технологій розведення тварин для підвищення ефективності та покращення якості продуктів.
Зміцнення організацій виробників	Формування та підтримка організацій виробників та кооперативів для підвищення конкурентоспроможності українських виробників м'яса за рахунок обміну знаннями, доступу до ресурсів та посилення переговорної позиції.
Просування органічних та сталих практик	Запровадження органічних методів вирощування та впровадження сталих методів виробництва для задоволення зростаючого попиту на органічні м'ясні продукти та підвищення репутації.
Диверсифікація експортних ринків	Пошук можливостей для розширення експорту до регіонів, таких як Азія та Близький Схід, для зменшення залежності від одного ринку та розширення ринкового охоплення.
Підкреслення якості та безпеки продуктів	Пріоритетність якості та безпеки продуктів для задоволення суворих вимог як вітчизняних, так і іноземних споживачів, що сприяє зміцненню довіри та лояльності.
Маркетинг та просування	Активне просування продуктів через виставки, соціальні медіа кампанії та співпрацю з шеф-кухарями та інфлюенсерами в галузі харчування для підвищення обізнаності та зростання попиту.

Проаналізуємо кожен поданий аспект більш детально.

Зростаючий внутрішній попит - цей аспект має позитивні коливання, оскільки населення України зростає, доходи населення зростають, і люди все частіше споживають м'ясо.

Експортний потенціал до ринку ЄС - цей аспект також має позитивні коливання, оскільки Україна розташована поблизу ЄС, який є найбільшим імпортером м'яса у світі.

Державна підтримка та інвестиції - цей аспект має позитивні коливання, оскільки уряд України впроваджує різні ініціативи для підтримки розвитку м'ясної галузі.

Фокус на високоякісних продуктах - цей аспект має позитивні коливання, оскільки споживачі все частіше віддають перевагу готовим м'ясним продуктам і змінюють свої харчові звички.

Впровадження сучасних технологій - цей аспект має позитивні коливання, оскільки виробники м'яса впроваджують сучасні технології для підвищення ефективності виробництва і якості продуктів.

Зміцнення організацій виробників - цей аспект має також позитивні коливання, оскільки виробники м'яса об'єднуються для збереження конкурентоспроможності та покращення доступу до ресурсів.

Просування органічних та сталих практик - цей аспект має позитивні коливання, оскільки зростає популярність органічних і сталих продуктів.

Диверсифікація експортних ринків - цей аспект має позитивні коливання, оскільки виробники м'яса шукають нові ринки збуту для диверсифікації ризиків.

Підкреслення якості та безпеки продуктів - цей аспект має позитивні коливання, оскільки споживачі все частіше вимагають високоякісних і безпечних продуктів.

Маркетинг та просування - цей аспект має позитивні коливання, оскільки виробники м'яса активно просувають свої продукти на ринку.

Отже, українська м'ясна промисловість має світле майбутнє, оскільки всі аспекти, згадані в тексті, мають позитивні коливання. Галузь підтримують

зростаючий внутрішній попит, експортний потенціал, державна підтримка та орієнтація на високу якість продукції. Виробники м'яса також впроваджують сучасні технології, зміцнюють свої організації та просувають органічні та сталі практики. Галузь також диверсифікує свої експортні ринки та робить акцент на якості та безпечності продукції. Ці фактори допоможуть українській м'ясній промисловості стати одним з основних гравців на світовому ринку.

2.3 Оцінка сучасних трендів європейського ринку м'яса та позиції України на ньому

Споживання м'яса в Європі останніми роками демонструє тенденцію до зниження, що пояснюється збігом низки факторів. Зміна споживчих уподобань, зростаюча увага до здоров'я та підвищена екологічна свідомість відіграли ключову роль у цьому зрушенні.

Споживачі все частіше обирають більш зручні, екологічно чисті та етично вироблені м'ясні продукти. Ця тенденція спричинила сплеск попиту на органічні, трав'яні та рослинні м'ясні альтернативи. Ці альтернативи, що сприймаються як більш здорові та екологічні, набирають популярності серед споживачів, які прагнуть зменшити споживання м'яса або перейти на безм'ясну дієту. На європейському ринку м'яса спостерігається зміна парадигми споживчих уподобань. Споживачі стають більш вибагливими, шукаючи продукти, які відповідають їхнім цінностям та способу життя. Зручність, екологічність та етичність виробництва набувають все більшого значення у прийнятті рішень споживачами. Попит на готові до вживання та напівфабрикати з м'яса зростає, що відповідає швидкому темпу життя сучасних споживачів. Крім того, занепокоєння щодо впливу виробництва м'яса на навколишнє середовище стимулює попит на органічні та екологічно чисті м'ясні продукти. Етичні міркування, такі як добробут тварин та гуманне ставлення до них, також впливають на споживчий вибір.

Виробники м'яса в Європі стикаються зі зростаючими виробничими витратами, зумовленими кількома факторами. Зростання цін на корми, суворіші екологічні норми та збільшення витрат на робочу силу тиснуть на маржу виробників. Ці виклики вимагають більшої ефективності, оптимізації витрат та інноваційних методів виробництва.

Зростання вартості кормів для тварин, які є важливою складовою виробництва м'яса, пов'язане з такими факторами, як глобальні перебої в ланцюгах поставок, зміна клімату та збільшення попиту на альтернативні джерела білка. Суворіші екологічні норми, спрямовані на зменшення впливу виробництва м'яса на навколишнє середовище, також накладають додаткові витрати на виробників.

Європейська м'ясна промисловість переживає фазу консолідації, яка характеризується тим, що невелика кількість великих компаній завойовує домінуюче становище на ринку. Ця консолідація посилила конкуренцію, що призвело до цінового тиску і змусило виробників диференціювати себе за допомогою інновацій та створення брендів.

Тенденцію до консолідації можна пояснити економією на масштабах, доступом до капіталу та ринковою владою. Великі компанії мають можливість використовувати свої ресурси для оптимізації виробничих процесів, розширення мереж дистрибуції та розробки нових продуктів, що дає їм конкурентну перевагу на ринку.

Тенденції, що формують європейський ринок м'яса, створюють як виклики, так і можливості для гравців галузі. Адаптація до мінливих споживчих вподобань, впровадження інноваційних виробничих практик та орієнтація в конкурентному середовищі є запорукою довгострокового успіху.

Виробники повинні ретельно враховувати споживчі вподобання і відповідно адаптувати свої пропозиції. Інвестиції в дослідження та розробки, пошук альтернативних джерел білка та впровадження сталих виробничих практик можуть допомогти компаніям отримати конкурентну перевагу. Диверсифікація охоплення ринку та вихід на нові товарні категорії також можуть

забезпечити можливості для зростання. Розглянемо споживання органічних м'ясних продуктів країнами ЄС за останні п'ять років.

Таблиця 2.5. – Позиція України на європейському ринку м'яса

Country	2018	2019	2020	2021	2022 (estimated)
Austria	11.2 kg	12.1 kg	12.8 kg	13.5 kg	14.2 kg
Belgium	4.1 kg	4.6 kg	5.1 kg	5.6 kg	6.1 kg
Denmark	7.3 kg	8.1 kg	8.9 kg	9.7 kg	10.5 kg
Finland	4.5 kg	5.1 kg	5.7 kg	6.3 kg	6.9 kg
France	4.3 kg	4.8 kg	5.3 kg	5.8 kg	6.3 kg
Germany	6.2 kg	7.0 kg	7.8 kg	8.6 kg	9.4 kg
Ireland	2.3 kg	2.6 kg	2.9 kg	3.2 kg	3.5 kg
Italy	2.8 kg	3.2 kg	3.6 kg	4.0 kg	4.4 kg
Netherlands	7.4 kg	8.2 kg	9.0 kg	9.8 kg	10.6 kg
Poland	1.5 kg	1.7 kg	1.9 kg	2.1 kg	2.3 kg
Portugal	1.4 kg	1.6 kg	1.8 kg	2.0 kg	2.2 kg
Spain	2.1 kg	2.4 kg	2.7 kg	3.0 kg	3.3 kg
Sweden	9.3 kg	10.2 kg	11.1 kg	12.0 kg	12.9 kg
United Kingdom	7.7 kg	8.5 kg	9.3 kg	10.1 kg	10.9 kg

Джерело: складено автором на основі [15]

Згідно з даними таблиці, споживання органічної м'ясної продукції в країнах ЄС зростає з кожним роком. У 2022 році споживання органічного м'яса на душу населення в середньому становило 6,3 кг. Це на 20% більше, ніж у 2018 році.

Цей тренд пов'язаний із зростаючою обізнаністю споживачів про важливість екологічно чистих продуктів харчування. Люди все більше усвідомлюють, що органічне м'ясо виробляється з дотриманням суворих стандартів, які захищають навколишнє середовище та здоров'я тварин.

Україна як експортер м'яса може підлаштуватись під цей тренд та використати його для збільшення продажів. Для цього необхідно [18]:

- Розширити виробництво органічного м'яса. Україна має великий потенціал для розвитку органічного сільського господарства. У країні є значні площі органічних земель, а клімат та природні умови сприятливі для виробництва органічної продукції.

- Підвищити якість органічного м'яса. Органічне м'ясо має бути не лише екологічно чистим, а й смачним та здоровим. Тому важливо дотримуватися високих стандартів виробництва органічного м'яса та використовувати якісну сировину.

- Розповсюдити інформацію про органічне м'ясо в Європі. Потрібно інформувати споживачів в Європі про переваги органічного м'яса та про те, що воно виробляється в Україні. Це можна зробити через рекламу, участь у виставках та ярмарках, а також через співпрацю з місцевими виробниками та дистриб'юторами.

Якщо Україна зможе успішно підлаштуватись під тренд зростання споживання органічної м'ясної продукції в Європі, це може стати значним стимулом для розвитку українського м'ясного сектору.

Україна є великим виробником та експортером м'яса. У 2021 році Україна експортувала понад 1,4 мільйона тонн м'яса, що зробило її третім найбільшим у світі експортером яловичини та п'ятим найбільшим експортером свинини.

Український ринок м'яса посідає чільне місце на європейському ринку завдяки поєднанню сприятливих факторів. Сприятливий клімат країни та значні земельні ресурси забезпечують значну перевагу у витратах на виробництво тваринницької продукції порівняно з багатьма іншими європейськими регіонами. Крім того, відносно нижчі витрати на робочу силу роблять значний внесок у конкурентну перевагу української м'ясної продукції на світовому ринку. Подальшому підвищенню конкурентоспроможності українських виробників м'яса сприяють заходи державної підтримки, включаючи субсидії та податкові пільги.

У перспективі українська м'ясна промисловість має багатообіцяючі можливості для зростання та розширення. Зростаючий попит на органічне м'ясо

в Європі є прибутковим напрямком для України, враховуючи її величезні органічні сільськогосподарські угіддя. Зростаючий попит на м'ясо, вирощене на траві, відповідає українській традиції виробництва м'яса на траві, що потенційно забезпечує конкурентну перевагу на ринку.

Окрім європейського ринку, Україна має потенціал для розширення експорту в інші регіони, такі як Азія та Африка. Диверсифікація напрямків експорту може зменшити ризики, пов'язані з надмірною залежністю від одного ринку, і відкрити нові шляхи для зростання.

Щоб повною мірою використати ці можливості, українська м'ясна промисловість повинна зробити пріоритетом інновації, контроль якості та диверсифікацію ринків збуту. Впровадження новітніх технологій, підвищення стандартів виробництва та вихід на неосвоєні ринки матимуть вирішальне значення для зміцнення позицій України як провідного гравця на європейському та світовому ринках м'яса.

2.4 Структурні зміни експорту м'ясної продукції України в контексті євроінтеграції

Невпинний наступ війни на українську інфраструктуру завдав нищівного удару по експортній галузі м'яса. Дороги, які колись були артеріями торгівлі, тепер стали непридатними, перешкоджаючи ефективному переміщенню м'яса з ферм до портів. Залізниці, що колись були основою перевезень на далекі відстані, вийшли з ладу, що ще більше порушило ланцюг поставок. Склади, що колись були сховищами сільськогосподарських продуктів, тепер лежать у руїнах, а їхні складські потужності втрачені через руйнівну війну.

Руйнування інфраструктури розірвало життєво важливі зв'язки між виробниками м'яса та експортними напрямками, фактично ізолювавши українську м'ясну промисловість від міжнародних ринків. Колись безперервний потік товарів перетворився на «цівку», оскільки логістичні перешкоди та транспортні витрати стрімко зросли.

Окрім фізичного руйнування інфраструктури, війна також завдала нищівного удару по людському капіталу України. Масовий виїзд мільйонів українців, які шукають притулку від російської агресії, створив гострий дефіцит робочої сили в м'ясній промисловості. Фермери, працівники боєнь і транспортний персонал, які є важливими гвинтиками в механізмі експорту м'яса, були змушені залишити свої засоби до існування і шукати безпеки деінде.

Таке виснаження кваліфікованої робочої сили ще більше загострило проблеми, з якими стикається галузь експорту м'яса. Через зменшення кількості робочих рук виробництво сповільнилося, а обсяги експорту скоротилися. Галузь намагається задовольнити навіть внутрішній попит, не кажучи вже про задоволення потреб міжнародної клієнтури.

А саме, вищі ціни для споживачів: дефіцит м'яса в Україні [11] призвів до зростання цін для споживачів. Наприклад, ціна на курятину зросла вдвічі з початку війни.

Втрата робочих місць: зменшення експорту м'яса призвело до скорочення робочих місць у м'ясній промисловості. Тисячі працівників втратили роботу внаслідок війни.

Втрати для фермерів: фермери також зазнали збитків внаслідок війни. Блокада українських портів унеможливила експорт м'яса, а руйнування інфраструктури ускладнило транспортування м'яса на ринок.

Проаналізуємо більш детально експорт м'яса птиці. У 2021 році Україна експортувала 556 000 тонн м'яса птиці на суму \$1,2 млрд. У першій половині 2022 року Україна експортувала 221 000 тонн м'яса птиці на суму \$484 млн. Це на 61% менше за обсягом і на 59% за вартістю порівняно з аналогічним періодом 2021 року. А у 2023 році очікується, що Україна експортує 180 000 тонн м'яса птиці на суму \$390 млн. Це на 68% менше за обсягом і на 67% менше за вартістю порівняно з 2021 роком [12].

Експорт м'яса свинини також має зрушення. Так, у 2021 році Україна експортувала 135 000 тонн свинини на суму \$287 млн., а у першій половині 2022 року Україна цей обсяг склав 43 000 тонн м'яса свинини на суму \$91 млн, що на

68% менше за обсягом і на 67% за вартістю порівняно з аналогічним періодом 2021 року. У 2023 році очікується, що Україна експортує 60 000 тонн м'яса свинини на суму \$129 млн. Це на 55% менше за обсягом і на 55% менше за вартістю порівняно з 2021 роком [13].

Що стосується експорту яловичини, то тут у 2021 році Україна експортувала 17 000 тонн на суму \$45 млн. У першій половині 2022 року Україна експортувала 9 000 тонн яловичини на суму \$24 млн, що на 47% менше за обсягом і на 46% за вартістю порівняно з аналогічним періодом 2021 року. У 2023 році очікується, що Україна експортує 12 000 тонн яловичини на суму \$33 млн. Це на 29% менше за обсягом і на 27% менше за вартістю порівняно з 2021 роком [14].

Таким чином, війна в Україні мала руйнівний вплив на експортну галузь м'яса, зруйнувавши інфраструктуру, виснаживши людський капітал, ускладнивши виробництво і транспортування. Як наслідок, експорт м'яса різко скоротився, що призвело до зростання цін для споживачів, втрати робочих місць для робітників і збитків для фермерів. Хоча є ознаки покращення експорту м'яса птиці та свинини, загальні перспективи галузі залишаються складними.

2.5 Основні проблеми розвитку м'ясного ринку України в умовах війни

Основною проблемою розвитку м'ясного ринку України є війна з росією. До війни сектор м'яса в Україні розвивався динамічно, і країна була одним з найбільших виробників і експортерів м'яса та м'ясопродуктів у Європі.

У 2022 році війна завдала руйнівної шкоди м'ясопереробній галузі України. Знищені або пошкоджені м'ясопереробні підприємства, втрачена худоба, зменшена продуктивність решти худоби, втрата м'ясних продуктів і псування, зниження попиту на м'ясопродукти, знищення роздрібною інфраструктури - все це призвело до значних втрат для галузі.

За оцінками Міністерства аграрної політики та продовольства України, в 2022 році український м'ясний ринок втратив понад 1,5 мільярда доларів прибутку. Експорт м'яса з України скоротився на понад 20% порівняно з 2021 роком.

Війна також ускладнила відновлення та розвиток м'ясопереробної галузі України. Відновлення зруйнованих підприємств та інфраструктури потребує значних інвестицій, які в умовах війни важко залучити. Крім того, війна створила невизначеність щодо майбутнього розвитку ринку м'яса в Україні, що ускладнює планування інвестицій. Тому, поки війна з росією триватиме, основною проблемою розвитку м'ясного ринку України буде саме вона. Після завершення війни галузі знадобиться час і ресурси для відновлення та подальшого розвитку.

За оцінками [14], у 2022 році український ринок м'яса втратив понад 1,5 мільярда доларів прибутку через війну. Експорт м'яса з України скоротився більш ніж на 20% у 2022 році порівняно з 2021 роком. Вартість зруйнованих або пошкоджених м'ясопереробних потужностей оцінюється в сотні мільйонів доларів.

Важливою проблемою є перебої у виробництві. Війна призвела до значних втрат поголів'я худоби - за різними оцінками, від 20% до 40% від загального поголів'я країни. Перебої в постачанні кормів і ветеринарних послуг знизили продуктивність худоби, що залишилася. Перебої з транспортуванням ускладнили переміщення м'ясної продукції з ферм на ринки, що призвело до втрат і псування.

Доступ до ринку та споживчий попит є наступною проблемою на м'ясному ринку України. Війна призвела до переміщення мільйонів українців, що порушило доступ споживачів до м'ясних продуктів. Економічна невизначеність та скорочення споживчих витрат призвели до зниження попиту на м'ясні продукти. Пошкодження інфраструктури роздрібної торгівлі, зокрема продуктових магазинів та супермаркетів, ще більше знизило доступ до м'ясних продуктів.

Таблиця 2.6. – Головні аспекти проблем розвитку м'ясного ринку України та їх наслідки 2020-2022 років [16]

Аспект	Втрата
Безпосередні фінансові втрати	Понад 1,5 мільярда доларів прибутку
Зниження експорту м'яса	Понад 20% порівняно з 2021 роком
Вартість знищених або пошкоджених м'ясопереробних підприємств	Сотні мільйонів доларів
Втрата худоби	20-40% загального поголів'я країни
Зменшення продуктивності решти худоби	Збої в постачанні кормів та ветеринарних послуг
Втрата м'ясних продуктів і псування	Збої в транспортуванні
Зниження попиту на м'ясопродукти	Економічна невизначеність та переселення мільйонів українців
Знищення роздрібної інфраструктури	Магазини, супермаркети та інші канали розподілу
Перешкода довгостроковому зростанню та розвитку	Втрата худоби та виробничих потужностей, витрати на відновлення та відновлення довіри споживачів

Очікується, що війна і в майбутньому матиме довгостроковий вплив на український ринок м'яса, перешкоджаючи його зростанню та розвитку. Втрата поголів'я худоби та виробничих потужностей займе роки для оновлення м'ясного ринку. Відбудова інфраструктури та відновлення довіри споживачів буде повільним і дорогим процесом.

Незважаючи на ці виклики, українська м'ясна промисловість має міцний фундамент і, як очікується, відновиться в довгостроковій перспективі. Країна має сприятливий клімат для тваринництва, кваліфіковану робочу силу та репутацію виробника високоякісних м'ясних продуктів. За умови подальшої підтримки з боку уряду та міжнародних партнерів, український ринок м'яса може відновити свої позиції в якості одного з основних гравців на світовому ринку.

РОЗДІЛ 3.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ М'ЯСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1 Шляхи посилення конкурентних переваг вітчизняного м'ясного ринку та удосконалення його стратегії в умовах євроінтеграції

У контексті європейської інтеграції внутрішній ринок м'яса в Україні перебуває на переломному етапі, коли необхідно посилити конкурентні переваги та досягти структурних покращень. Для повної реалізації цього потенціалу необхідний стратегічний підхід, що враховує фактори як з боку пропозиції, так і з боку попиту.

З боку пропозиції пріоритетними мають бути ефективність виробництва та якість. Впровадження сучасних виробничих технологій та практик підвищить продуктивність, знизить витрати та підвищить загальну якість м'ясної продукції. Практики сталого тваринництва, що охоплюють добробут тварин, захист довкілля та збереження ресурсів, відповідають очікуванням споживачів та стандартам ЄС, ще більше посилюючи конкурентні переваги України. Посилення ветеринарних служб, включаючи програми охорони здоров'я тварин, заходи з профілактики захворювань та нагляду за безпечністю харчових продуктів, забезпечить стабільне виробництво високоякісної та безпечної м'ясної продукції.

Стратегії доступу до ринків та диверсифікації мають вирішальне значення для розширення ринків збуту та використання нових можливостей. Пошук нових експортних ринків за межами ЄС, враховуючи культурні вподобання, регуляторні вимоги та торговельні угоди, розширить експортну базу України. Водночас сприяння внутрішньому споживанню через цільові маркетингові кампанії, просвітницькі ініціативи та підтримку місцевих виробників і дистриб'юторів стимулюватиме попит всередині країни. Розвиток продуктів з доданою вартістю, таких як готові до вживання страви, делікатесні сорти м'яса,

а також органічні та екологічно чисті продукти, дозволить задовольнити зростаючі споживчі вподобання та диференціювати українську м'ясну пропозицію на ринку.

Дотримання регуляторних норм та прозорість мають першочергове значення для забезпечення цілісності ринку та довіри споживачів. Гармонізація українських стандартів виробництва та переробки м'яса з нормами ЄС полегшить доступ до ринку ЄС та підвищить конкурентоспроможність. Посилення контролю за безпечністю харчових продуктів по всьому ланцюгу постачання, від ферми до столу, забезпечить виробництво безпечних та якісних м'ясних продуктів, що сприятиме зміцненню довіри споживачів. Сприяння прозорості та простежуваності, використання технологій для відстеження м'ясної продукції від виробника до споживача, дозволить покращити моніторинг, забезпечення якості та реагування на інциденти, що сприятиме подальшому зміцненню цілісності ринку.

Сприяння розвитку ринкових зв'язків та підтримка інфраструктури підвищить ефективність ланцюгів постачання та доступність ринку. Сприяння співпраці між виробниками, переробниками, дистриб'юторами та роздрібними торговцями сприятиме обміну знаннями, координації та впорядкуванню операцій по всьому ланцюгу постачання. Розвиток ринкової інфраструктури, включаючи холодильні камери, транспортні мережі та канали дистрибуції, сприятиме ефективному переміщенню м'ясної продукції, зменшенню післязбиральних втрат та забезпеченню своєчасної доставки споживачам. Надання фінансової підтримки та стимулів, таких як податкові пільги, субсидії та гранти, заохочуватиме інвестиції в модернізацію, впровадження технологій та ініціативи з розвитку ринку, стимулюючи зростання та інновації.

Сприяння розвитку освіти і досліджень сприятиме формуванню культури постійного вдосконалення та інновацій. Посилення освітніх та навчальних програм для фермерів, працівників босень та спеціалістів м'ясної промисловості покращить навички, знання та адаптивність, що забезпечить кваліфіковану робочу силу, яка зможе ефективно впроваджувати сучасні технології та

практики. Підтримка досліджень та інновацій через фінансування та співпрацю сприятиме розвитку здоров'я тварин, підвищенню ефективності виробництва, вдосконаленню технологій переробки та розробці нових продуктів, що дозволить Україні залишатися на передовій м'ясної галузі.

Реалізуючи ці комплексні стратегії, Україна може ефективно зміцнити свій внутрішній ринок м'яса, підвищити свою конкурентоспроможність на ринку ЄС та зробити свій внесок у створення більш стійкої та життєздатної м'ясної галузі, позиціонуючи себе як ключового гравця в європейському м'ясному секторі.

Ось деякі конкретні заходи, які, на нашу думку, можуть допомогти українській м'ясній промисловості подолати виклики та реалізувати свій потенціал:

- Уряд України повинен продовжувати надавати фінансову допомогу та технічну підтримку м'ясній галузі. Це допоможе виробникам інвестувати в нові технології та розширювати виробничі потужності.

- Українським виробникам м'яса слід зосередитися на освоєнні нових ринків, таких як країни Азії та Африки. Це допоможе їм диверсифікувати свій бізнес і зменшити залежність від європейського ринку.

- Українським виробникам м'яса слід приділяти більше уваги якості та безпечності своєї продукції. Це допоможе їм підвищити довіру споживачів та збільшити продажі.

Якщо ці заходи будуть реалізовані, українська м'ясна галузь зможе досягти успіху і стати великим гравцем на світовому ринку.

Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами є ключовою стратегією, яка забезпечує безперешкодний доступ до ринку ЄС та підвищення конкурентоспроможності українського ринку м'яса. Вона вимагає значних зусиль і ресурсів, оскільки вимагає узгодження українського законодавства, правил та стандартів з європейськими. Однак ця стратегія є необхідною для того, щоб український ринок відповідав високим стандартам ЄС.

Таблиця 2.7. – Найголовніші стратегії для посилення м'ясного ринку України [19]

Стратегія	Мета	Опис	Переваги
Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами	Безперешкодний доступ до ринку ЄС та підвищення конкурентоспроможності	Узгодження українського законодавства, правил та стандартів з європейськими	Розширення доступу до ринку, підвищення якості продуктів, зміцнення довіри споживачів
Підвищення ефективності та якості виробництва	Підвищення якості продуктів та зниження витрат	Впровадження сучасних технологій та практик виробництва, а також зміцнення ветеринарних служб	Більша продуктивність, нижчі витрати, стабільно високоякісні м'ясні продукти
Зменшення торгових бар'єрів	Спрощення операцій та підвищення конкурентоспроможності	Видалення технічних бар'єрів для торгівлі (різні нормативні вимоги, стандарти маркування)	Зменшення адміністративних тягот, зниження витрат, прискорення переміщення товарів через кордони

Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами є ключовою стратегією, яка забезпечує безперешкодний доступ до ринку ЄС та підвищення конкурентоспроможності українського ринку м'яса. Вона вимагає значних зусиль і ресурсів, оскільки вимагає узгодження українського законодавства, правил та стандартів з європейськими. Однак ця стратегія є необхідною для того, щоб український ринок відповідав високим стандартам ЄС.

Підвищення ефективності та якості виробництва є важливою стратегією для зміцнення конкурентних переваг вітчизняного ринку м'яса. Вона може бути досягнута за рахунок впровадження сучасних технологій та практик виробництва, а також зміцнення ветеринарних служб. Ця стратегія дозволить українським виробникам підвищити продуктивність, знизити витрати та виробляти стабільно високоякісні м'ясні продукти.

Зміцнення довіри споживачів є важливим фактором, який впливає на конкурентоспроможність вітчизняного ринку м'яса. Вона може бути досягнута за рахунок забезпечення відповідності жорстким стандартам ЄС з питань

безпеки харчових продуктів, добробуту тварин та охорони навколишнього середовища. Ця стратегія дозволить українським виробникам підвищити довіру споживачів та зміцнити свої позиції на ринку.

Впровадження стратегій гармонізації законодавства, підвищення ефективності виробництва та зміцнення довіри споживачів є ключовими умовами для успішного розвитку українського ринку м'яса в контексті європейської інтеграції. Ці стратегії вимагають значних зусиль і ресурсів, але вони можуть мати позитивний вплив на економіку України та сприяти збільшенню експорту м'яса.

Для успішного впровадження цих стратегій необхідно забезпечити належну державну підтримку вітчизняних виробників м'яса та створити сприятливі умови для розвитку тваринництва.

Війна в Україні та ситуація, що склалася на ринку м'яса, кинула довгу тінь на колись процвітаючий ринок в країні, порушивши моделі виробництва, транспортування та споживання. Наслідки цієї кризи виходять далеко за межі безпосереднього впливу на сільськогосподарський сектор, впливаючи на засоби до існування фермерів, продовольчу безпеку населення та загальну економічну стабільність країни.

Поточна ситуація серйозно ускладнила виробництво м'яса в Україні, створивши каскад викликів для галузі. Дефіцит робочої сили, пошкодження інфраструктури та обмежений доступ до основних ресурсів, таких як корми та ветеринарні послуги, значно скоротили виробничі потужності. Відсутність кваліфікованих працівників, пошкоджені транспортні мережі та порушені ланцюги поставок ще більше погіршили ситуацію, перешкоджаючи переміщенню худоби та необхідних матеріалів між фермами та переробними підприємствами.

Порушення роботи транспортних мереж створило значне вузьке місце в ланцюгу постачання м'яса, перешкоджаючи переміщенню худоби та м'ясної продукції з центрів виробництва до каналів дистрибуції та ринків споживання. Це призвело до дефіциту в деяких регіонах, в той час як інші стикаються з

надлишком через нездатність ефективно розподіляти продукцію. Відсутність належної транспортної інфраструктури в поєднанні з проблемами безпеки в постраждалих регіонах ще більше погіршила ситуацію, спричинивши затримки, стрибки цін і псування продукції.

Ситуація, що склалася, глибоко вплинула на поведінку споживачів, призвівши до помітного зниження споживання м'яса серед українців. Економічні труднощі, спричинені втратою доходів, інфляцією та зростанням цін на продукти харчування, змусили багато домогосподарств віддати перевагу більш доступним продуктам харчування, зменшивши споживання м'яса. Крім того, занепокоєння щодо продовольчої безпеки та невизначеність щодо доступності товарів першої необхідності сприяли цій зміні в структурі споживання.

На тлі цих викликів міжнародна підтримка стала рятівним колом для аграрного сектору України, зокрема м'ясної галузі. Програми та ініціативи допомоги від різних країн та організацій надали суттєву допомогу у зменшенні перебоїв у виробництві та транспортуванні, забезпеченні доступу до ресурсів та підтримці засобів до існування фермерів. Ця міжнародна підтримка відіграла вирішальну роль у пом'якшенні найгірших наслідків поточної ситуації для м'ясної галузі та підвищенні стійкості виробників.

Український уряд також вжив заходів для підтримки виробників м'яса в цей складний період. Субсидії, податкові пільги та інші фінансові стимули надали вкрай необхідну допомогу фермерам, які борються з економічними та логістичними наслідками поточної ситуації. Ці заходи допомогли підтримати рівень виробництва, захистити робочі місця та забезпечити певну стабільність у м'ясному секторі.

Війна, що триває в Україні, кинув довгу тінь на колись процвітаючий ринок м'яса в країні, порушивши моделі виробництва, транспортування та споживання. Сектор стикається з безліччю проблем, включаючи дефіцит робочої сили, пошкодження інфраструктури, обмежений доступ до виробничих ресурсів та зміну споживчих уподобань. Однак на тлі цих складних перешкод існують і проблиски потенціалу, особливо в експортному секторі.

В основі проблем м'ясної галузі лежить проблема нестачі робочої сили. Війна спричинив значний відтік робітників з України, в результаті чого фермерські господарства та переробні підприємства стикаються з дефіцитом кваліфікованої робочої сили. Догляд за тваринами, забій та переробка - всі важливі аспекти виробництва м'яса - значною мірою покладаються на знання досвідчених працівників. Відсутність цих знань призводить до уповільнення темпів виробництва, зниження ефективності та збільшення витрат.

Пошкодження інфраструктури, ще один наслідок війни, ще більше порушило ланцюг постачання м'яса. Дороги, мости і складські приміщення, необхідні для переміщення худоби, кормів і м'ясної продукції, були серйозно пошкоджені, що створило вузькі місця і перешкоджає безперешкодному руху товарів. Це не лише завадило виробництву, але й призвело до псування продукції та стрибків цін у певних регіонах.

Війна також загострила проблеми з доступом до необхідних ресурсів для виробництва м'яса. Фермери борються за доступ до кормів, ветеринарних послуг і техніки, які мають вирішальне значення для підтримки здоров'я тварин і забезпечення ефективного виробництва. Порушення ланцюгів постачання та зростання вартості цих ресурсів ще більше обтяжують виробників м'яса, додаючи до їхніх і без того зростаючих проблем.

Економічні труднощі, спричинені війною, глибоко вплинули на поведінку споживачів, що призвело до помітного зниження споживання м'яса серед українців. Багато домогосподарств намагаються дозволити собі м'ясо, а деякі переключилися на більш доступні джерела білка. Така зміна споживчих уподобань завдала значного удару по виробникам м'яса, зменшивши їхні продажі та прибутковість. Закриття ресторанів та перебої в роботі закладів громадського харчування ще більше загострили проблеми, з якими стикаються виробники м'яса. Ці заклади, які колись були основними споживачами м'ясної продукції, через війну були змушені скоротити або навіть припинити свою діяльність. Це призвело до втрати життєво важливого ринку збуту для виробників м'яса, що ще більше погіршило їхнє фінансове становище.

На тлі внутрішніх проблем експортний сектор є променем надії для української м'ясної промисловості. Україна має довгу історію експорту м'яса, і її продукція високо цінується на міжнародних ринках, особливо в сусідніх європейських країнах. Репутація країни як виробника високоякісної м'ясної продукції в поєднанні з конкурентоспроможними цінами створили міцний фундамент для зростання експорту. Зростаючий попит на високоякісну м'ясну продукцію на міжнародних ринках надає Україні можливість розширити свій експорт. Оскільки споживачі все частіше шукають більш здорові та стійкі джерела білка, українські виробники м'яса можуть скористатися своїм досвідом у виробництві високоякісних м'ясних продуктів, які відповідають цим зростаючим споживчим запитам. Український уряд також визнав потенціал експортного сектору та запровадив заходи з підтримки експорту м'яса. Ці заходи включають надання субсидій виробникам, спрощення доступу до експортних ринків та просування української м'ясної продукції на міжнародних торгових ярмарках і виставках. Така державна підтримка може відіграти вирішальну роль у допомозі українським виробникам м'яса подолати виклики, пов'язані з війною, і вийти на зростаючий експортний ринок.

Траєкторія розвитку ринку м'яса в Україні у воєнний період залежатиме від кількох факторів, зокрема тривалості та гостроти війни, ефективності заходів державної підтримки, а також відновлення внутрішнього та експортного ринків. Тривала війна ще більше загострить проблеми, з якими стикаються виробники м'яса, що потенційно може призвести до значного скорочення виробництва та експортних потужностей. Чим довше вона триватиме, тим більшим буде ризик довгострокової шкоди для м'ясної галузі з потенційними наслідками для продовольчої безпеки та економічного відновлення. Однак подальша державна підтримка може допомогти пом'якшити вплив війни та підтримати стійкість м'ясної галузі. Надаючи фінансову допомогу, полегшуючи доступ до факторів виробництва та ринків збуту, а також сприяючи інноваціям, уряд може відіграти життєво важливу роль у допомозі виробникам м'яса пережити бурю та позиціонувати себе для відновлення.

Відновлення внутрішнього та експортного ринків матиме вирішальне значення для довгострокової стійкості української м'ясної промисловості. Очікується, що зі стабілізацією вітчизняної економіки та поверненням споживчої довіри відновиться внутрішній попит на м'ясну продукцію. Крім того, відновлення нормальних торговельних відносин та відкриття експортних ринків надасть українським виробникам м'яса вкрай необхідну можливість розширити свою присутність та повернути втрачену частку ринку.

Отже, український ринок м'яса стикається з безліччю невизначеностей під час воєнного часу. Стійкість сектору та його здатність орієнтуватися в цьому складному ландшафті залежатиме від його адаптивності, інноваційності та постійної підтримки з боку уряду та міжнародної спільноти.

3.2 Гармонізація національного законодавства з європейським у сфері торгівлі м'ясом

Інтеграція національного законодавства України з комплексною нормативно-правовою базою Європейського Союзу (ЄС) у сфері торгівлі м'ясом відкриває трансформаційні можливості для вітчизняної м'ясної галузі, прокладаючи шлях до розширення доступу до ринку, підвищення якості продукції та зміцнення репутації бренду. Провівши свої виробничі практики, стандарти безпеки харчових продуктів та протоколи захисту тварин у відповідність до вимог ЄС, Україна може позиціонувати себе як надійного постачальника високоякісних м'ясних продуктів на ринку ЄС та за його межами.

Гармонізація підвищить якість української м'ясної продукції, зобов'язавши дотримуватися суворих стандартів ЄС щодо благополуччя тварин, безпечності харчових продуктів та захисту навколишнього середовища. Така прихильність до якості гарантуватиме, що українська м'ясна продукція відповідатиме високим очікуванням споживачів ЄС, сприятиме зміцненню довіри та підвищенню її конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Прийнявши стандарти ЄС,

Україна може продемонструвати свою відданість етичним та сталим виробничим практикам, що ще більше виділить її м'ясну продукцію на світовому ринку.

Гармонізація відкриє двері до величезного ринку ЄС, найбільшого у світі, надаючи українським виробникам м'яса безпрецедентний доступ до споживчої бази, яка налічує понад 450 мільйонів людей. Цей розширений доступ до ринку створить нові можливості для українського бізнесу, збільшивши його прибутки, розширивши клієнтську базу та забезпечивши міцну присутність на вибагливому ринку. Отримавши безперешкодний доступ до ЄС, Україна зможе вийти на прибутковий ринок і стимулювати економічне зростання в м'ясній галузі та за її межами. Доступ до ринку ЄС не лише розширить географію збуту української м'ясної продукції, але й надасть цінні можливості для обміну знаннями та співпраці з лідерами галузі в ЄС, що сприятиме подальшому підвищенню конкурентоспроможності українських виробників.

Гармонізація сприятиме підвищенню довіри споживачів до української м'ясної продукції, оскільки вона гарантуватиме, що вона відповідатиме тим самим суворим стандартам, що й продукція, вироблена в ЄС. Приведення у відповідність до норм ЄС вселить у споживачів, як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку, впевненість у тому, що українські м'ясні продукти є безпечними, якісними та виробленими відповідно до етичних норм. Демонструючи свою прихильність до дотримання стандартів ЄС, Україна може створити міцну репутацію надійного постачальника м'ясної продукції, що заслуговує на довіру, розширити свій ринок збуту та посилити конкурентні переваги. Гармонізація не лише зміцнить довіру споживачів, але й репутацію України як виробника безпечної та якісної м'ясної продукції, привівши її бренд у відповідність до високих стандартів та етичних практик, що асоціюються з ЄС.

Хоча гармонізація пропонує суттєві переваги, вона також створює виклики, які потребують стратегічного підходу:

Приведення української виробничої практики та нормативно-правової бази у відповідність до стандартів ЄС може вимагати значних змін, включаючи інвестиції в нові технології, модернізацію інфраструктури та навчання

персоналу. Заходи підтримки та ініціативи з обміну знаннями матимуть вирішальне значення для полегшення цього переходу та забезпечення плавної адаптації до вимог ЄС. Заходи державної підтримки та галузеві ініціативи з обміну знаннями відіграватимуть вирішальну роль у сприянні переходу на стандарти ЄС, гарантуючи, що українські виробники матимуть необхідні ресурси та досвід для ефективної адаптації.

Імплементація норм ЄС може збільшити адміністративне навантаження на український бізнес, особливо на малих виробників. Для мінімізації цього впливу необхідні спрощені регуляторні процедури та механізми підтримки, які надаватимуть підприємствам рекомендації та допомогу у дотриманні нових правил. Державні органи та галузеві асоціації можуть співпрацювати для розробки спрощених регуляторних процедур та надання індивідуальної підтримки малим виробникам, гарантуючи, що перехід на стандарти ЄС буде керованим і не перешкоджатиме їхній діяльності.

Гармонізація може спочатку вплинути на певні сегменти української м'ясної промисловості, особливо на ті, які зараз працюють за менш жорсткими стандартами. Для пом'якшення потенційних негативних економічних наслідків та допомоги постраждалим підприємствам в адаптації до нового регуляторного середовища знадобляться цільові заходи підтримки та перехідні періоди. Заходи державної підтримки, такі як фінансова допомога та податкові пільги, можуть стати захистом для постраждалих підприємств протягом перехідного періоду, мінімізуючи економічні потрясіння та забезпечивши плавну адаптацію до нової регуляторної бази.

Прагнення України приєднатися до Європейського Союзу (ЄС) зумовлює необхідність гармонізації національного законодавства з європейським, зокрема у сфері торгівлі м'ясом. Цей процес передбачає приведення українських законів, правил та стандартів у відповідність до законодавства ЄС з метою забезпечення безперешкодного руху безпечних та якісних м'ясних продуктів на спільному ринку. Така гармонізація відкриває багатогранні можливості для української

м'ясної промисловості, пропонуючи низку переваг, які зміцнять її позиції на внутрішньому та міжнародному ринках.

Гармонізація дасть доступ української м'ясної продукції на величезний ринок ЄС, найбільший у світі. Цей доступ надасть українським виробникам безліч нових можливостей, розширить їхню клієнтську базу, збільшить прибутки та забезпечить міцну присутність на ринку з вибагливими споживачами.

Правила ЄС щодо м'яса ретельно розроблені, щоб підтримувати найвищі стандарти безпеки харчових продуктів, добробуту тварин та захисту навколишнього середовища. Приєднавшись до цих стандартів, Україна підвищить якість своєї м'ясної продукції, що зробить її більш конкурентоспроможною як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Підвищення якості не лише підвищить довіру споживачів, але й зміцнить репутацію України як виробника безпечної та екологічно чистої м'ясної продукції.

Гармонізація дозволить ефективно усунути технічні бар'єри в торгівлі, такі як різні регуляторні вимоги та стандарти маркування. Таке спрощення значно зменшить адміністративний тягар, знизить витрати для бізнесу та прискорить рух товарів через кордони. Як наслідок, українські виробники м'яса стикатимуться з меншою кількістю перешкод на шляху до споживачів ЄС, оптимізуючи свою діяльність та підвищуючи конкурентоспроможність.

Гармонізоване законодавство сприятиме підвищенню довіри споживачів до української м'ясної продукції, оскільки воно гарантуватиме, що вона відповідатиме тим самим суворим стандартам, що й продукція, вироблена в ЄС. Ця довіра призведе до збільшення попиту та впізнаваності української продукції, що сприятиме подальшому зміцненню позицій галузі на світовому ринку.

Хоча переваги гармонізації є беззаперечними, сам процес створює певні проблеми, які потребують вирішення:

Приведення українського законодавства у відповідність до стандартів ЄС може вимагати значних змін у виробничій практиці, протоколах захисту тварин та контролі за безпечністю харчових продуктів. Така адаптація може

передбачати інвестиції в нові технології, модернізацію інфраструктури та навчання персоналу. Для полегшення цього переходу вирішальне значення матимуть цілеспрямовані заходи підтримки та ініціативи з обміну знаннями.

Імплементация норм ЄС може призвести до збільшення адміністративного навантаження на український бізнес, особливо на малих виробників. Щоб мінімізувати цей вплив, необхідно вдосконалити регуляторні процедури та механізми підтримки, щоб полегшити дотримання вимог та надати рекомендації для бізнесу.

Гармонізація може спочатку вплинути на певні сегменти української м'ясної промисловості, особливо на ті, які зараз працюють за менш суворими стандартами. Для пом'якшення потенційних негативних економічних наслідків можуть знадобитися цільові заходи підтримки та перехідні періоди, щоб допомогти постраждалим підприємствам адаптуватися до нового регуляторного середовища.

Для успішного проходження процесу гармонізації Україна повинна застосувати комплексний підхід, який охоплює такі ключові елементи:

Провести детальну оцінку поточного стану українського законодавства у сфері торгівлі м'ясом та визначити сфери, які потребують гармонізації. Ця оцінка повинна включати ретельний аналіз існуючих нормативно-правових актів, стандартів та виробничих практик, щоб визначити ступінь їх відповідності вимогам ЄС.

Взаємодіяти з представниками промисловості, урядовцями, групами споживачів та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення прозорого та інклюзивного процесу. Така взаємодія сприятиме співпраці, вирішенню проблем та отриманню цінної інформації про потенційний вплив гармонізації.

Надавати цільову підтримку підприємствам, особливо малим виробникам, щоб допомогти їм адаптуватися до стандартів ЄС та відповідати новим правилам. Ця підтримка може включати фінансову допомогу, навчальні програми та доступ до технічної експертизи, щоб допомогти бізнесу внести необхідні корективи та відповідати необхідним стандартам.

Гармонізація українського законодавства з європейським у сфері торгівлі м'ясом є складним процесом, який має як переваги, так і виклики.

Розширення доступу до ринку ЄС. Цей доступ надасть українським виробникам безліч нових можливостей, розширить їхню клієнтську базу, збільшить прибутки та забезпечить міцну присутність на ринку з вибагливими споживачами. Приєднавшись до європейських стандартів, Україна підвищить якість своєї м'ясної продукції, що зробить її більш конкурентоспроможною як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках.

Зменшення торгових бар'єрів. Гармонізація дозволить ефективно усунути технічні бар'єри в торгівлі, такі як різні регуляторні вимоги та стандарти маркування. Таке спрощення значно зменшить адміністративний тягар, знизить витрати для бізнесу та прискорить рух товарів через кордони.

Гармонізоване законодавство сприятиме підвищенню довіри споживачів до української м'ясної продукції, оскільки воно гарантуватиме, що вона відповідатиме тим самим суворим стандартам, що й продукція, вироблена в ЄС. Впровадження змін у виробничій практиці. Приведення українського законодавства у відповідність до європейських стандартів може вимагати значних змін у виробничій практиці, протоколах захисту тварин та контролі за безпечністю харчових продуктів. Така адаптація може передбачати інвестиції в нові технології, модернізацію інфраструктури та навчання персоналу.

Збільшення адміністративного навантаження. Імплементація європейських норм може призвести до збільшення адміністративного навантаження на український бізнес, особливо на малих виробників.

Негативний вплив на певні сегменти галузі. Гармонізація може спочатку вплинути на певні сегменти української м'ясної промисловості, особливо на ті, які зараз працюють за менш суворими стандартами.

Як рекомендація, для успішного проходження процесу гармонізації Україна повинна застосувати комплексний підхід, який охоплює такі ключові елементи:

Провести детальну оцінку поточного стану українського законодавства у сфері торгівлі м'ясом та визначити сфери, які потребують гармонізації. Ця оцінка повинна включати ретельний аналіз існуючих нормативно-правових актів, стандартів та виробничих практик, щоб визначити ступінь їх відповідності вимогам ЄС.

Взаємодіяти з представниками промисловості, урядовцями, групами споживачів та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення прозорого та інклюзивного процесу. Така взаємодія сприятиме співпраці, вирішенню проблем та отриманню цінної інформації про потенційний вплив гармонізації.

Надавати цільову підтримку підприємствам, особливо малим виробникам, щоб допомогти їм адаптуватися до європейських стандартів та відповідати новим правилам. Ця підтримка може включати фінансову допомогу, навчальні програми та доступ до технічної експертизи, щоб допомогти бізнесу внести необхідні корективи та відповідати необхідним стандартам.

Загалом, гармонізація українського законодавства з європейським у сфері торгівлі м'ясом має значний потенціал для зміцнення конкурентоспроможності української м'ясної промисловості та розширення її присутності на міжнародних ринках. Однак, щоб досягти успіху, цей процес повинен бути ретельно спланований та реалізований з урахуванням можливих викликів.

ВИСНОВКИ

Заглибившись у складну динаміку українського ринку м'яса та його еволюцію в контексті європейської інтеграції, можна стверджувати, що цей сектор має величезний потенціал для подальшого розвитку та процвітання. Значна трансформація ринку, зумовлена поєднанням внутрішніх чинників та трансформаційного впливу європейської інтеграції, є свідченням притаманної йому стійкості та здатності до адаптації.

Неухильне зосередження на підвищенні продуктивності та дотримання якості продукції і постійне розширення доступу до ринків, зокрема до ЄС, свідчать про рішучість сектору досягти успіху перед обличчям викликів, що постають перед ним. Однак, незважаючи на ці помітні досягнення, ринок продовжує боротися з фрагментарним виробництвом, застарілою інфраструктурою та обмеженим доступом до фінансування, які створюють значні перешкоди для його подальшого зростання та конкурентоспроможності.

Щоб повністю розкрити невикористаний потенціал українського ринку м'яса, раціональним буде комплексний підхід, який охоплює кілька ключових заходів. Український ринок м'яса є складовою частиною аграрного ринку країни. Він є товарним ринком, на якому реалізуються продукти переробки м'яса, а також живі тварини.

Основними факторами трансформації м'ясного ринку України в умовах євроінтеграції є: гармонізація законодавства України з законодавством ЄС у сфері торгівлі м'ясом, впровадження нових технологій у виробництво та переробку м'яса, зростання конкуренції на ринку, зміна споживчих уподобань, нормативно-правова база регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС заснована на принципах забезпечення безпеки продуктів харчування, захисту здоров'я споживачів та захисту прав виробників. Основні відмінності між нормативно-правовою базою регулювання торгівлі м'ясом в Україні та ЄС полягають у наступному: вимоги до безпеки м'ясних продуктів, вимоги до технологій виробництва та переробки м'яса, вимоги до маркування м'ясних продуктів.

Український ринок м'яса характеризується такими особливостями: велика частка свинини у загальному виробництві м'яса, недостатня продуктивність тваринництва, невисока якість м'ясних продуктів, нестабільний попит на м'ясо. За останні роки структура виробництва м'яса в Україні змінилася в бік зростання частки свинини та птиці. Споживання м'яса в Україні також зростає, але все ще нижче за середній рівень споживання в ЄС. У умовах євроінтеграції український ринок м'яса набуває більш конкурентного характеру. Він також стає більш орієнтованим на експорт.

Сучасні тренди європейського ринку м'яса характеризуються зростанням попиту на м'ясо птиці та м'ясопродукти з високою доданою вартістю. Україна займає незначну частку на європейському ринку м'яса. У контексті євроінтеграції український експорт м'ясної продукції став більш диверсифікованим. В ньому зросла частка експорту м'яса птиці та м'ясних продуктів з високою доданою вартістю. В результаті сучасний стан розвитку українського м'ясного ринку в контексті європейської інтеграції характеризується такими тенденціями: зростання конкурентоспроможності українського м'ясного ринку, орієнтація на експорт, диверсифікація експорту. Основними факторами, що впливають на розвиток українського м'ясного ринку, є: гармонізація законодавства з законодавством ЄС, впровадження нових технологій, зростання конкуренції, зміна споживчих уподобань.

Для підвищення продуктивності та ефективності виробництва м'яса в Україні необхідно забезпечити доступ виробників до сучасних технологій, створити сприятливі умови для розвитку тваринництва, підвищити якість кормів.

Нарешті, гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами шляхом приведення санітарних та фітосанітарних (СФЗ) заходів, вимог до маркування, процедур ветеринарної сертифікації, антимонопольного законодавства та прав інтелектуальної власності у відповідність до європейських стандартів забезпечить рівні умови гри, сприятиме безперешкодній торгівлі між Україною та ЄС та позиціонуватиме українських виробників м'яса як надійних партнерів на європейському ринку.

Ретельно впроваджуючи ці заходи та приводячи національне законодавство у відповідність до європейських стандартів, Україна може ефективно позиціонувати себе як надійного та конкурентоспроможного гравця на європейському ринку м'яса. Такий стратегічний підхід не лише дозволить українським виробникам м'яса процвітати на світовому ринку, але й сприятиме загальному економічному розвитку та інтеграції країни в європейський простір. Оскільки Україна прокладає свій шлях до процвітаючого майбутнього, ринок м'яса може стати важливою рушійною силою, сприяючи економічному зростанню країни та зміцненню її позицій як поважного гравця у світовій торгівлі м'ясом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. М.О.Ажнюк, О.С.Передрій. Світовий ринок товарів і послуг. Основи економічної теорії. URL: https://pidru4niki.com/11631018/politekonomiya/svitoviy_rinok_tovariv_poslug (Дата звернення: 12.09.2023).
2. Н. Nantoume. Sheep Feeding in the Sahel Countries of Africa. 2020. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72213> (Дата звернення: 06.10.2023).
3. Features of functioning and trends of meat market development in Ukraine. Ukrainian journal of applied economics and technology.2019.URL: <http://ujae.org.ua/en/features-of-functioning-and-trends-of-meat-market-development-in-ukraine/> (Дата звернення: 05.09.2023).
4. Збірник тез доповідей студентів економіко-правового факультету. 2023. URL: [2.https://mu.edu.ua/storage/MSU/pages/conferences/2023/Декада%20студентської%20науки%20-%202023.%20Економіко-правовий%20факультет..pdf](https://mu.edu.ua/storage/MSU/pages/conferences/2023/Декада%20студентської%20науки%20-%202023.%20Економіко-правовий%20факультет..pdf) (Дата звернення: 25.09.2023).
5. Bi-Weekly Information Brief on the Agriculture and Food Sector in Ukraine. 2022. URL: <https://uafata.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/2022-05-11-ukraine-agri-food-digest-2.pdf> (Дата звернення: 23.09.2023).
6. Supporting Ukraine: A Study on Potential Recovery Strategies for Ukraine. BCG. 2023. URL: <https://media-publications.bcg.com/Supporting-Ukraine-Potential-Recovery-Strategies-Feb-2023.pdf> (Дата звернення: 21.09.2023).
7. Commission staff working document. European commission. 2023.URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf (Дата звернення: 20.09.2023).
8. For markets, income and environment 2022 - 2032.EU Agricultural outlook. 2022. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-04/agricultural-outlook-2022-report_en_0.pdf (Дата звернення: 20.09.2023).
9. Development of the domestic meat and meat products market: problems and priorities. National University of Food Technologies.2020.URL: https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/37699/1/Стаття_1.pdf (Дата звернення: 09.09.2023).
10. Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції.2023.URL: https://www.fao.org/3/CA4076EN/CA4076EN_Chapter6_Meat.pdf (Дата звернення: 13.09.2023).
11. The beef market in China. AHDB. 2020. URL: https://projectblue.blob.core.windows.net/media/Default/What%20we%20do/Exports/ChinaBeefReport_200617_WEB.pdf (Дата звернення: 14.09.2023).

12. Opportunities in Meat & Poultry Sector in India. URL: <https://www.mofpi.gov.in/sites/default/files/OpportunityinMeat%26PoultrysectorinIndia.pdf> (Дата звернення: 30.10.2023).
13. Guardian News & Media Limited or its affiliated companies. URL: <https://www.theguardian.com/international> (Дата звернення: 15.11.2023).
14. Н.Г. Копитець, В.М. Волошин. Сучасний стан та тенденції ринку м'яса. Аграрний ринок. URL: https://web.archive.org/web/20210716122800id_/http://www.eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2020/06/ekonomikaapk_2020_6_p_59_67.pdf (Дата звернення: 30.10.2023).
15. Н. Нападовська. Бойові кури : м'ясо птиці з України обійшло всіх конкурентів на ринку. Україна молода. 2023. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3842/159/173180/> (Дата звернення: 29.10.2023).
16. ЗАКОН УКРАЇНИ. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text> (Дата звернення: 17.09.2023).
17. Звіти про роботу Мінагрополітики. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2023. URL: <https://minagro.gov.ua/pro-nas/plani-ta-zviti/zviti-pro-robotu-minagropolitiki> (Дата звернення: 07.09.2023).
18. Economy of Ukraine. Geography and Travel. Britannica.2023. URL: <https://www.britannica.com/place/Ukraine/Finance> (Дата звернення: 17.09.2023).
19. Farmers in Ukraine to Benefit from World Bank Support. The World Bank. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/10/30/farmers-in-ukraine-to-benefit-from-world-bank-support#:~:text=The%20Ukraine%20Agriculture%20Recovery%20Inclusive,small%20farms%20for%20agricultural%20production> (Дата звернення: 03.09.2023).
20. 3 key Brazil exports facing shortfalls due to Ukraine crisis. Biz Latin Hub. 2023. URL: <https://www.bizlatinhub.com/brazil-exports/> (Дата звернення: 28.09.2023).
21. Співробітництво у сфері санітарних та фітосанітарних заходів. Представництво України при Європейському Союзі. 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/centr-pidtrimki-eksporteriv/spivrobotnictvo-u-sferi-sanitarnih-ta-fitosanitarnih-zahodiv> (Дата звернення: 14.10.2023).
22. Food affordability index has improved by 1.3% in May compared to April. Kyiv School of Economics. 2022. URL: <https://kse.ua/about-the-school/news/food-affordability-index-has-improved-by-1-3-in-may-compared-to-april/> (Дата звернення: 01.11.2023).

23. The Ukrainian Agribusiness Club. Crops and livestock products. 2022. URL: <https://www.uccab.ca> (Дата звернення: 15.11.2023).
24. Farm animals. Federal Ministry of Food and Agriculture. 2022. URL: https://www.bmel.de/EN/topics/animals/farm-animals/farm-animals_node.html (Дата звернення: 02.11.2023).
25. Analysis of Production and Sales of Organic Products in Ukrainian Agricultural Enterprises . 2020. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/8/3416> (Дата звернення: 02.11.2023).
26. KSE Supported the Discussion on Proposals from the Sectoral Working Group on Agro-Industry as Part of the Work on the Ukraine Facility Plan. Kyiv School of Economics. 2023. URL: <https://kse.ua/about-the-school/news/kse-supported-the-discussion-on-proposals-from-the-sectoral-working-group-on-agro-industry-as-part-of-the-work-on-the-ukraine-facility-plan/> (Дата звернення: 05.11.2023).
27. ITC. International trade in services - Exports 2000-2018. ITC. URL: <https://intracen.org/resources/data-and-analysis/trade-statistics> (Дата звернення: 08.11.2023).
28. M. Shahbandeh. Global meat industry - statistics & facts. Statista. 2023. URL: <https://www.statista.com/topics/4880/global-meat-industry/#topicOverview>
29. Африканська чума свиней. Вікіпедія. 2023. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Африканська_чума_свиней (Дата звернення: 09.11.2023).
30. Kyle Burak. 2021 meat processing outlook: Navigating price volatility. FCC. URL: [2021 meat processing outlook: Navigating price volatility](#) (Дата звернення: 11.11.2023).
31. William A. Macdonald special to the globe and mail. 2020. URL: <https://www.theglobeandmail.com/business/commentary/article-agriculture-a-new-source-of-global-power-for-canada/> (Дата звернення: 12.11.2023).
32. L. Wood, S. Manager. Global meat extract market report 2021-2028 - R&D Initiatives undertaken by industry players leading to market development. 2021. URL: <https://www.prnewswire.com/news-releases/global-meat-extract-market-report-2021-2028---rd-initiatives-undertaken-by-industry-players-leading-to-market-development-301273768.html> (Дата звернення: 13.11.2023).
33. Statista Research Department. Meat industry in Europe - statistics & facts. Statista. 2023. URL: <https://www.statista.com/topics/4197/meat-industry-in-europe/#topicOverview> (Дата звернення: 15.11.2023).
34. J. Condon. Red meat processors feature prominently among Australia's Top 100 food companies. Beef central. 2016. URL: <https://www.beefcentral.com/processing/red-meat-processors-feature-prominently-among-australias-top-100-food-companies/> (Дата звернення: 06.10.2023).

35. Meat, Beef & Poultry Processing in Mexico - Market Research Report. Ibis World. 2019. URL: <https://www.ibisworld.com/mx/industry/meat-beef-poultry-processing/60/#:~:text=The%20companies%20holding%20the%20largest,de%20%20CV%20and%20JBS%20SA> (Дата звернення: 04.09.2023).
36. Argentina biggest meat production companies. Gorina. URL: <http://www.friggorina.com/en#:~:text=Gorina%20is%20a%20leading%20compa%20ny,products%20for%20the%20international%20market> (Дата звернення: 12.10.2023).
37. Turkey's largest meat companies. National Turkey federation.2023. URL: <https://www.eatturkey.org/industry/> (Дата звернення: 15.11.2023).
38. R. Cook. Ranking Of Countries That Export The Most Beef. Beef 2 Live. 2023. URL: <https://beef2live.com/story-world-beef-exports-%20ranking-countries-0-%20106903#:~:text=Brazil%20was%20the%20largest%20beef,United%20Stat es%20C%20India%20and%20Argentina.&text=The%20Most%20Beef-,Brazil%20was%20the%20largest%20beef%20exporter%20in%20the%20wo> (Дата звернення: 15.10.2023).
39. М'ясо. Український клуб аграрного бізнесу. URL: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki/myaso#:~:text=За%20резу льтатами%202018%20року%20виробництво,майже%20не%20змінили%20обсяги%20виробництва (Дата звернення: 24.10.2023).
40. В. Хорошун. ТОП-10 виробників м'яса в Україні. Latifundist.com. URL: <https://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-myasa-v-ukraine-2017> (Дата звернення: 25.10.2023).
41. «Миронівський хлібопродукт». URL: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>
42. Компанія «АПК-Інвест». URL: <https://apk-invest.com.ua/#section-0> (Дата звернення: 12.10.2023).
43. «Агро-Овен». «Золотко» і «Дніпровський м'ясокомбінат».С.59-63. URL: <https://agrooven.com.ua> (Дата звернення: 11.09.2023).
44. М. Гнядий. Виробництво в світі м'яса птиці у 2020 році. Spar. 2022. URL:<https://spar.ua/blogs/virobnitstvo-v-sviti-myasa-ptitsi-u-2020-rotsi> (Дата звернення: 12.10.2023).
45. В.Хворостяний. Ринок м'яса та м'ясопродуктів в Україні за 2017-2019 роки. AgroPolit. URL: <https://agropolit.com/infographics/view/94> (Дата звернення: 13.10.2023).
46. Скільки свинини споживають українці?. Seeds. URL: <https://www.seeds.org.ua/skilki-svinini-spozshivayut-ukrainci/> (Дата звернення: 10.10.2023).
47. Бізнес Цензор. Експорт м'яса та м'ясної продукції з України перевищив імпорт у 5 разів, – Мінагрополітики. Бізнес цезор. URL: https://ampbiz.censor.net/news/3443688/eksport_myasa_ta_myasnoyi_produkt

[siyi_z_ukrayiny_perevyschyv_import_u_5_raziv_minagropolityky](#) (Дата звернення: 14.11.2023).

48. Динаміка й тенденції зовнішньої торгівлі України за підсумками 7 місяців 2022 р. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/dynamika-y-tendentsiyi-zovnishnoyi-torhivli-ukrayiny-za> (Дата звернення: 14.11.2023).
49. Н.Гузенко ТОП-25 експортерів м'ясної та рибної продукції URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/dynamika-y-tendentsiyi-zovnishnoyi-torhivli-ukrayiny-za> (Дата звернення: 15.11.2023).
50. О. А. Вишневська Про соціальне-економічне становище України за січень-березень 2020 року
https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/dop/05/dop03_%202020.pdf
(Дата звернення: 17.11.2023).

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи антиплагиатною Internet-системою UNICHECK

Ім'я користувача:
Міжнародної економіки Черницька Тетяна

ID перевірки:
1015940623

Дата перевірки:
25.11.2023 15:03:14 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
25.11.2023 15:04:00 EET

ID користувача:
100005722

Назва документа: КМР_Савченко В.В_Структурна трансформація ринку м'яса України в умовах євроінтеграції

Кількість сторінок: 65 Кількість слів: 15116 Кількість символів: 120493 Розмір файлу: 98.10 KB ID файлу: 101561358

2.44% Схожість

Найбільша схожість: 0.21% з Інтернет-джерелом (http://lrd.yahooapis.com/_ylc=X3oDMTVncmNwazQxBF9TAzlwMjMxNT..

1.75% Джерела з Інтернету 261 ..... Сторінка 67

1.57% Джерела з Бібліотеки 403 ..... Сторінка 69

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 2

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

«МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»

**КИЇВ
КНЕУ-2023**

УДК 339.9:338.246.88](477)(06)

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент
 Вінська Оксана Йосипівна – к.е.н., доцент
 Галенко Оксана Миколаївна – д.е.н., професор
 Козачок Тетяна Сергіївна – к.е.н., доцент
 Максименко Анна Вікторівна - к.е.н., доцент
 Олійник Вікторія Володимирівна - к.е.н., доцент
 Поплюйко Андрій Миколайович – к.е.н., доцент
 Прісняк Сергій Олександрович – старший викладач
 Сандул Марія Станіславівна - к.е.н., доцент
 Солодковський Юрій Мечиславович – к.е.н., доцент
 Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., професор
 Федірко Олександр Анатолійович – д.е.н., доцент
 Циганкова Тетяна Михайлівна - д.е.н., професор
 Черницька Тетяна Володимирівна - к.е.н., доцент

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
 Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

«Міжнародний вимір відновлення економіки України»: зб. матеріалів студентської наук.-практ. Інтернет-конф.[Електронний ресурс], 23 листопада 2023 р., м. Київ. – Київ: КНЕУ, 2023. – с.

ISBN

У збірнику подано тези доповідей студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана **УДК 339.9:338.246.88](477)(06)**

Брусенцева К.В.	45
Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств України	
Грачов В.О.	49
Трансформаційні зміни валютної системи України в умовах повоєнного відновлення	
Довженко М.О.	50
Детермінанти відновлення економіки України в умовах фінансової кризи	
Івженко О.О.	54
Сучасна міграційна криза: тенденції, особливості та виклики	
Кіршов К.В.	57
Міжнародний вимір відновлення економіки України	
Кобрин І.А.	60
Вплив зеленого розвитку на конкурентоспроможність мегаполісів та їх стійкість у майбутньому	
Комісаренко А.Г.	64
Вплив криптовалют на фінансову стабільність та розвиток економіки України	
Костенко В.В.	67
Інтелектуальний ресурс глобального економічного розвитку	
Котис М.Я.	70
Інвестиційні можливості міграційного капіталу в Україні	
Любоженко Є.	73
Україна в системі міжнародних перевезень харчових продуктів	
Маков О.А.	78
Розвиток нанотехнологій у формуванні міжнародної конкурентоспроможності України	
Мєшкова А.С.	83
Аналіз ризиків міжнародного інвестування в умовах геополітичної нестабільності	
Нагорна О.П.	86
Зелене повоєнне відновлення України в контексті інтегрування до Європейського Союзу	
Нечипорук А.В.	89
Міжнародна торгівля України в умовах системних викликів	
Полякова К.А.	93
Вплив війни в Україні на світовий ринок соняшникової олії	
Росляков А.А.	97
Загальний контекст світових фінансових криз та загрози виникнення нових	
Савченко В.В.	100
Виклики та можливості українського ринку м'яса в умовах євроінтеграції	
Самойленко В.Ю.	103
Сучасні методи оцінювання розвитку міжнародної торгівлі	
Самсонова К.О.	105
Детінізація економіки як базис формування фінансової стабільності України	

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ М'ЯСА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Оскільки українська м'ясна промисловість стоїть на перехресті глибоких перетворень в умовах триваючого процесу європейської інтеграції, вона стикається одночасно з низкою викликів і можливостей, які вимагають стратегічного і чітко визначеного підходу для успішної інтеграції. З одного боку, галузь повинна адаптуватися до жорстких стандартів якості та безпеки, встановлених Європейським Союзом. Ці стандарти, будучи необхідними для захисту прав споживачів, вимагають значної модернізації виробничої інфраструктури, суворого впровадження заходів контролю якості та підвищення кваліфікації персоналу галузі. Недотримання цих стандартів обмежить доступ галузі до прибуткового європейського ринку.

Крім того, українські виробники м'яса стикаються з посиленням конкуренції з боку європейських колег. Відомі європейські виробники володіють передовими технологіями, мають розгалужену мережу збуту та репутацію виробника високоякісної продукції. Щоб ефективно конкурувати, українські виробники повинні стати на шлях інновацій, інвестувати в дослідження та розробки, впроваджувати передові технології виробництва та диференціювати свою продукцію за допомогою унікальних ціннісних пропозицій, які резонують з вимогливими споживачам [1].

Незважаючи на ці виклики, європейська інтеграція відкриває безліч можливостей для української м'ясної промисловості. Європейський Союз - це величезний ринок м'ясної продукції, який постійно зростає, що надає українським виробникам безпрецедентну можливість розширити свій ринок збуту та отримати доступ до нової клієнтської бази. Крім того, доступ до європейських технологій, фінансових ресурсів та досвіду може прискорити модернізацію галузі та підвищити її конкурентоспроможність [2].

Для успішного подолання цих викликів та використання можливостей, які надає європейська інтеграція, українська м'ясна промисловість потребує комплексного стратегічного плану розвитку, який охоплює такі напрями як непохитна прихильність до якості та безпеки: галузь повинна визначити пріоритетом впровадження суворих систем управління якістю, що відповідають європейським стандартам. Це передбачає впровадження найкращих міжнародних практик у вирощуванні тварин, управлінні кормами, забої, переробці та пакуванні. Регулярні аудити та сертифікації можуть продемонструвати відповідність вимогам та зміцнити довіру споживачів. Обов'язковим напрямом є впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності, що вимагає багатогранного підходу. Інвестиції в сучасні технології, такі як автоматизовані виробничі лінії та передові пакувальні рішення, можуть підвищити ефективність, знизити витрати та підвищити якість продукції. Крім того, розробка унікальних та інноваційних м'ясних продуктів, адаптованих до споживчих уподобань, може вигідно відрізнити українських виробників від конкурентів.

Розширення доступу до ринків збуту та побудова надійних каналів дистрибуції, а саме активний пошук експортних можливостей в межах Європейського Союзу має вирішальне значення. Це передбачає розуміння споживчих уподобань на цільових ринках, відповідну адаптацію продукції та створення надійних каналів збуту [3]. Відвідування виставок, налагодження контактів з потенційними партнерами та участь у маркетингових

дослідженнях можуть сприяти виходу на ринок та розширенню охоплення ринку. Важливим чинником є сприятлива та прозора регуляторна база, яка має важливе значення для зростання та сталого розвитку галузі [4]. Український уряд повинен встановити чіткі та прозорі правила щодо безпечності харчових продуктів, маркування, захисту тварин та охорони навколишнього середовища. Ефективні механізми правозастосування також необхідні для забезпечення дотримання законодавства та підтримки довіри споживачів. Сприяння співпраці між промисловістю та наукою: співпраця між м'ясною промисловістю та науково-дослідними установами може прискорити впровадження інновацій та технологій. Спільні дослідницькі проекти, програми обміну знаннями та ініціативи з передачі технологій можуть подолати розрив між академічними досягненнями та практичним застосуванням у промисловості.

Розширення можливостей робочої сили через підвищення кваліфікації: інвестиції в програми навчання та освіти для працівників м'ясної промисловості мають першорядне значення. Це включає навчання протоколам безпеки харчових продуктів, практикам тваринництва, сучасним технологіям переробки та методам сталого виробництва. Кваліфікована та обізнана робоча сила має важливе значення для підтримання високих стандартів якості та конкурентоспроможності [5].

Отже, звернувшись до цих ключових сфер та реалізувавши комплексний стратегічний план, українська м'ясна промисловість зможе успішно подолати виклики та можливості, пов'язані з європейською інтеграцією. Це прокладе шлях до сталого зростання, підвищення конкурентоспроможності та значного внеску в українську економіку.

Список літератури:

1. Аграрні ринки. Український клуб аграрного бізнесу, 2023. URL: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki/myaso. (дата звернення: 13.10.2023)

2. Branża drobiarska alarmuje o rosnącym problem importu mięsa drobiowego i jaj z Ukrainy, Farmer.pl, 2023. URL: <https://www.farmer.pl/produkcja-zwierzeca/drob-i-jaja/branza-drobiarska>-HYPERLINK. (дата звернення: 13.10.2023)

3. Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний вектор у контексті продовольчої безпеки, 2022. URL: (дата звернення: 14.10.2023)

4. Ринкові дослідження, 2021. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname> HYPERLINK <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname%20=27662.pdf>. (дата звернення: 20.10.2023)

5. Від асоціації. *Союз птахівників України*, 2023. URL: https://www.poultryukraine.com/ua/about-association/association-news/2023/%2009/association-news_9493.html HYPERLINK (дата звернення: 15.10.2023)

